חוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016*

פרק א': מטרה, פרשנות ועקרונות יסוד

מטרת החוק

1. חוק זה מטרתו לעגן את זכויותיהם של ילדים באומנה, ואת חובת המדינה להבטיח את טובתם ואת זכויותיהם, בהתאם לאמנה בדבר זכויות הילד[1], ומתוך הכרה בפגיעותם הייחודית ובזכותם להגנה ולעזרה מיוחדות, ובלי לגרוע מאחריות הוריהם, מחובתם ומזכותם להבטיח את טובת ילדיהם ואת זכויותיהם.

הגדרות

2. בחוק זה –

"אומן" – אדם שבידו רישיון אומנה, וקיבל כדין ילד לטיפולו למטרת אומנה;

"אומנה" – מגורים של ילד במשפחה שאינה בית הוריו, לפי החלטה שקיבל הגורם המוסמך שלא לפי חוק אימוץ ילדים;

"בית משפט" – כהגדרתו בחוק הנוער, לרבות בית משפט לענייני משפחה;

"גוף מפעיל" – תאגיד שהמשרד התקשר עמו למתן שירותי אומנה לפי סעיף 49(ב) בפיקוח המשרד;

"הגורם המוסמך" – בית משפט, ועדת תכנון טיפול והערכה, ועדת אבחון, וכל גורם אחר המוסמך לפי דין להחליט על השמה;

"השמה" – השמת ילד במשפחת אומנה;

"ועדת אבחון" – כמשמעותה בחוק הסעד (טיפול במפגרים);

"ועדת ערר" – כמשמעותה בסעיף 36א לחוק אימוץ ילדים;

"ועדת תכנון טיפול והערכה" – הוועדה כהגדרתה בתקנות הפיקוח על מעונות (אחזקת ילדים במעון רגיל), התשכ"ו–1965[2];

"חוק אימוץ ילדים" – חוק אימוץ ילדים, התשמ"א–1981[3];

---

* התקבל בכנסת ביום י"ד באדר א' התשע"ו (23 בפברואר 2016); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הכנסת – 586, מיום י"א בכסלו התשע"ה (3 בדצמבר 2014), עמ' 38.

[1] כתבי אמנה 1038, כרך 31, עמ' 222.

[2] ק"ת התשכ"ו, עמ' 120.

[3] ס"ח התשמ"א, עמ' 293.

"חוק הביטוח הלאומי" – חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995[4];

"חוק זכויות החולה" – חוק זכויות החולה, התשנ"ו–1996[5];

"חוק הנוער" – חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך–1960[6];

"חוק הסעד (טיפול במפגרים)" – חוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט–1969[7];

"חוק הגנת הפרטיות" – חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א–1981[8];

"ילד" – כל אחד מאלה:

(1) מי שטרם מלאו לו 18 שנים;

(2) מי שטרם מלאו לו 20 שנים והוא לומד במוסד חינוכי כהגדרתו בסעיף 252(ג1) לחוק הביטוח הלאומי, בתכנית לימודים בהיקף של 20 שעות לפחות;

(3) ילד עם מוגבלות, או מי שטרם מלאו לו 21 שנים והוא שוהה באומנה לאחר אשפוז או כתחליף לאשפוז או זקוק לטיפול תרופתי מיוחד או למעקב רפואי מיוחד;

"ילד עם מוגבלות" – מי שטרם מלאו לו 21 שנים והוא אדם עם מוגבלות כהגדרתו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח–1998[9];

"ממונה על רישוי אומנה" – מי שהשר מינה לפי סעיף 21 לאחראי למערך רישוי האומנה;

"מנחה אומנה" – עובד סוציאלי שמינה מנהל גוף מפעיל ותפקידו העיקרי הוא לשמש מלווה אישי לילד לפי סעיף 39 או לתת חוות דעת לעניין כשירות של מבקשי בקשות לרישיון אומנה לפי סעיף 26;

"מסגרת השמה חוץ-ביתית" – חלופת בית עבור ילד שנתקבלה החלטה כדין להשמתו במסגרת שנועדה לספק לו את כל צרכיו בכל שעות היממה, לרבות מעון משפחתי או פנימייה;

"מעון משפחתי" – כמשמעותו בתע"ס;

---

[4] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.
[5] ס"ח התשנ"ו, עמ' 327.
[6] ס"ח התש"ך, עמ' 52.
[7] ס"ח התשכ"ט, עמ' 132.
[8] ס"ח התשמ"א, עמ' 128.
[9] ס"ח התשנ"ח, עמ' 152.

"מפקח" – מפקח שהוסמך לפי סעיף 51;

"המפקח הארצי על האומנה" – מפקח שמינה השר לפי סעיף 52 לעמוד בראש

"משפחת אומנה" – מסגרת משפחתית שילד מתגורר בה באומנה, למעט מעון משפחתי;

"המשרד" – משרד הרווחה והשירותים החברתיים;

"עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה)" – עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הנוער;

"עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים)" – עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים);

"תושב ישראל" – מי שמתגורר בישראל או ביישובים באזור כהגדרתם בסעיף 378(א) לחוק הביטוח הלאומי, ומתקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא אזרח ישראלי;

(2) ניתנו לו אשרת עולה, תעודת עולה, רישיון לישיבת קבע, או ששר הפנים או מי שהוא הסמיכו לכך מצא כי הוא זכאי לאשרת עולה, והתגורר בישראל או ביישובים כאמור לפחות שלוש שנים מתוך חמש השנים שקדמו להגשת הבקשה או לפחות 12 חודשים מתוך 18 החודשים שקדמו להגשת הבקשה;

"תכנית טיפול" – תכנית לטיפול בילד שקבע גורם מוסמך או גוף מפעיל ובהתאם להוראות התע"ס;

"תע"ס" – הנחיות והוראות המנהל הכללי של המשרד (תקנון לעבודה סוציאלית – תע"ס), כתוקפן מזמן לזמן, העומדות לעיון הציבור במחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות ובלשכות המחוזיות של המשרד, ומפורסמות באתר האינטרנט של המשרד;

"השר" – שר הרווחה והשירותים החברתיים.

זכויות הילד

3. (א) זכותו הטבעית של ילד לגדול בבית הוריו, ואם הוצא ממנו – לחזור אליו, אלא במקרים שבהם טובת הילד מחייבת את גידולו מחוץ לבית הוריו, ובכפוף לכל דין.

(ב) ילד שנמצא באומנה או בתהליך השמה באומנה זכאי לכל הזכויות שזכאי להן כל ילד בישראל; בלי לגרוע מהוראות כל דין, כל פעולה או החלטה בעניינו של ילד הנוגעת להשמתו באומנה, תיעשה תוך הבטחת כל זכויותיו.

טובת הילד

4. (א) בכל פעולה המתבצעת לגבי ילד לפי חוק זה או החלטה המתקבלת בעניינו תהא טובת הילד שיקול מכריע; בהתנגשות בין טובתו של ילד מסוים שעניינו נדון ובין טובתם של ילדים אחרים יינתן משקל ראוי לטובתו של הילד שעניינו נדון.

(ב) בקביעת טובת הילד לפי חוק זה יישקלו מכלול האינטרסים, הצרכים והזכויות של הילד, ובין השאר השיקולים המפורטים להלן:

(1) שלומו הגופני והנפשי;

(2) גילו וכשריו המתפתחים;

(3) רצונו, רגשותיו, דעותיו ועמדתו בעניין הנדון;

(4) ממד הזמן בחיי הילד;

(5) מין הילד, מאפייניו ותכונותיו וכן הרקע האתני, הדתי, התרבותי והלשוני שלו;

(6) ההשפעה הצפויה של החלטה או פעולה לפי חוק זה על חייו בטווח הקצר ובטווח הארוך;

(7) קשריו ויחסיו עם הוריו ועם אנשים משמעותיים אחרים בחייו, ושמירה על רציפות קשרים אלו;

(8) עמדת הוריו או אפוטרופסו ואנשים משמעותיים אחרים בחייו בעניין הנדון;

(9) יכולת הוריו וכל אדם או מסגרת אחרים הנוגעים לעניין לספק את צורכי הילד;

(10) הידע המקצועי הנוגע לעניין הנדון;

(11) כל שיקול אחר הנוגע לקביעת טובת הילד.

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), החלטה של גורם מוסמך בעניינו של ילד לפי חוק זה, תהיה מנומקת ובכתב, ותתייחס ליישום עקרון טובת הילד לאור השיקולים המפורטים בסעיף קטן (ב).

עקרונות במימוש זכויות ובמתן שירותים

5. מימוש זכויות ומתן שירותים לילד לפי חוק זה ייעשו בהתאם לעקרונות אלה:

(1) שמירה על כבוד הילד והגנה על פרטיותו;

(2) שמירה על שוויון בין ילד לילד בכפוף לצרכיו הייחודיים של כל ילד;

(3) הקפדה על יישום לוחות זמנים שנקבעו וצמצום עיכובים במתן שירותים, בקבלת החלטות או בביצוע פעולות בנוגע לילד.

פרק ב': זכויות ילדים באומנה

זכויות באומנה ובבחירת משפחת אומנה

6. (א) ילד הנמצא בתהליך השמה באומנה או באומנה זכאי, בין השאר, לזכויות לפי פרק זה לשם הבטחת יכולתו לחיות במסגרת משפחתית חלופית לבית הוריו, המספקת לו את מכלול צרכיו, פועלת לשמירת טובתו ומיישמת את זכויותיו לפי חוק זה; בחירת משפחת האומנה עבור הילד תיעשה מתוך חתירה למימוש זכויות אלה.

(ב) משפחת אומנה ומנחה אומנה שמונה לילד יפעלו לקידום מיצוי זכויותיו של הילד על פי כל דין, בתחומי חייו השונים.

הזכות להתפתחות אישית

7. זכותו של ילד לחיות בתנאים ובסביבה שיאפשרו לו, ככל האפשר, התפתחות אישית ואת מימוש יכולותיו והפוטנציאל שלו, לרבות התפתחות גופנית, נפשית, רגשית, שכלית וחברתית.

הזכות להגנה מפני ניצול, פגיעה, טיפול אכזרי ועניינה

8. זכותו של ילד להיות מוגן מפני כל צורה של ניצול ופגיעה, לרבות פגיעה פיזית, נפשית או מינית, הזנחה והתעללות, ומפני כל צורה של טיפול אכזרי, בלתי אנושי או משפיל, ושל ענישה גופנית, נפשית או משפילה.

הזכות לקשר עם הורים ובני משפחה

9. זכותו של ילד לדעת מיהם הוריו, להכיר את הוריו ואת בני משפחתו, ולשמור על קשר אישי עמם.

הזכות ליציבות

10. זכותו של ילד שייעשה מאמץ מרבי למניעת העברתו ממשפחת אומנה אחת לאחרת או למסגרת השמה חוץ-ביתית אחרת.

זכות הילד להשתתפות בכל עניין הנוגע לו

11. (א) זכותו של ילד להביע את רצונו, רגשותיו, דעותיו ועמדתו ולהישמע בחופשיות, בכל עניין הנוגע לו לפי חוק זה, לאחר שניתן לו מידע כאמור בסעיף 13, והכול בהתחשב בגילו, בכשריו המתפתחים ובצרכיו המיוחדים.

(ב) זכותו של ילד שלרצונו, לרגשותיו, לדעותיו ולעמדה שגיבש בעניין הנדון יינתן משקל ראוי בהתחשב בגילו ובכשריו המתפתחים.

(ג) גורם מוסמך הדן בענייני של ילד לפי חוק זה ישמע את הילד בהתאם להוראות סעיף זה; ואולם הגורם המוסמך רשאי שלא לשמוע את הילד, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, אם שוכנע כי תיגרם לילד פגיעה ממשית מהבאת הנושא בפניו, העולה על הפגיעה שתיגרם מאי-הבאתה.

(ד) נדרש גורם מוסמך להחליט בעניינו של ילד, רשאי העומד בראש הגורם המוסמך שלא להביא בפני מי מהצדדים או המוזמנים לדיון דברים שהביע הילד לגבי רצונו, רגשותיו, דעותיו ועמדתו, כפי שהביעם, כולם או חלקם, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, אם שוכנע כי הפגיעה שתיגרם לילד אילו יובאו הדברים עולה על הפגיעה מאי-הבאתם.

(ה) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), זכותו של ילד להביע את רצונו, רגשותיו, דעותיו ועמדתו בפני גורם מוסמך גם באמצעות אפוטרופוס לדין או עורך דין, שמינה בית משפט.

הזכות לרציפות תרבותית ולזהות אישית ותרבותית

12. (א) זכותו של ילד כי בחירת משפחת האומנה שבה יושם תיעשה תוך חתירה לשמירת רציפות ויציבות של קשריו הרגשיים, חינוכו, הרקע האתני, הדתי, התרבותי והלשוני שלו ומאפייניו הייחודיים האחרים.

(ב) זכותו של ילד כי תישמר זהותו האישית והתרבותית בהשמתו, ובכלל זה שמו, שפתו, דתו ותרבותו.

הזכות למידע

13. (א) זכותו של ילד לקבל, בעת ההשמה ובכל שלב של ההשמה והמגורים במשפחת אומנה, מידע על מצבו, צרכיו, הליכים שמתקיימים בעניינו, תכניות הנוגעות אליו, החלטות שנתקבלו לגביו, משפחת האומנה שבה הוא מושם, וכן על מנגנון בירור תלונות שהוא יכול לפנות אליו, על דרכים נוספות לבירור תלונות ועל זכויותיו לפי חוק זה, והכול בהתחשב ביכולתו להבין מידע זה.

(ב) מנחה אומנה שמונה לילד יהיה אחראי למסירת המידע לילד ויסביר לילד את המידע, בשפה המובנת לו ובהתחשב בגילו, בכשריו המתפתחים ובצרכיו המיוחדים.

(ג) על אף האמור בסעיף זה, לא יימסר המידע במלואו לילד שאינו מעוניין לקבלו, או אם מנחה האומנה שמונה לילד שוכנע, מנימוקים שיירשמו, כי במימוש זכותו למידע תיגרם לילד פגיעה העולה על הפגיעה שתיגרם לו מאי-מימושה.

הזכות לפרטיות

14. זכותו של ילד כי פרטיותו וצנעת חייו יישמרו, לרבות בכל הנוגע למידע אודותיו, בכפוף למגבלות הדרושות לשם שמירה על טובתו או על טובתם של ילדים אחרים הנמצאים במשפחת האומנה ובמידה הנדרשת לשם כך.

הזכות לחינוך

15. (א) זכותו של ילד כי בבחירת משפחת האומנה המתאימה עבורו יינתן משקל ראוי לאפשרות להגשים באותה משפחה את זכותו לחינוך על פי כל דין, לרבות במסגרת חינוכית המתאימה לצרכיו.

(ב) זכותו של ילד שלא להיות מופלה במימוש זכותו לחינוך לפי כל דין, בשל השמתו במשפחת אומנה, ובכלל זה לא להיות מופלה במוסד חינוך או ברשות מקומית בשל השמתו כאמור, לרבות בכל הנוגע לכל אחד מאלה:

(1) רישומו למוסד חינוך, קבלתו למוסד חינוך או הרחקתו ממנו;

(2) תכנית לימודים;

(3) זכויות וחובות של התלמידים במוסד חינוך, לרבות כללי המשמעת במוסד והפעלתם.

(ג) לעניין סעיף זה, "מוסד חינוך" – כהגדרתו בחוק לימוד חובה, התש"ט–1949[10].

הזכות לפנאי

16. זכותו של ילד לפנאי ולמנוחה, בין השאר וככל האפשר, באמצעות יצירת מגוון אפשרויות לילד להשתתף בפעילויות תרבות, ספורט ואמנות.

הזכות להגיש תלונה

17. זכותו של ילד להגיש תלונה באופן חופשי בכל עניין הנוגע לו לפי חוק זה, בדרך התואמת את גילו, את כשריו המתפתחים ואת צרכיו המיוחדים, ותוך הגנה על פרטיותו.

זכויות ילד עם מוגבלות

18. זכותו של ילד עם מוגבלות שנקבע כי טובתו מחייבת את השמתו באומנה, שמשפחת האומנה תספק לו את מכלול צרכיו ותדאג למימוש זכויותיו בהתחשב במוגבלותו ובהתאמות, אם יידרשו; השמה באומנה של ילד כאמור תיעשה תוך חתירה לבחירת משפחת אומנה שתאפשר לו נגישות לשירותים התואמים את מוגבלותו, והכול ברוח עקרונות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח–1998.

זכות לשירותים ולהטבות

19. ילד במשפחת אומנה זכאי לכל הזכויות, השירותים וההטבות שזכאי להם ילד שהוא תושב הרשות המקומית שבה מתגוררת משפחת האומנה שבה הושם, לרבות בכל הנוגע לשיוכו למוסדות חינוכיים ברשות המקומית האמורה ולפעילויות העשרה, פנאי ונופש בה ולשירותי בריאות, והכול בלי לגרוע מזכותו כאמור כלפי הרשות המקומית שבה מתגוררים הוריו בעת שהוא שוהה אצלם.

פרק ג': רישוי אומנה

איתור אומנים והכשרתם

20. המשרד או מי מטעמו יפעל לאיתור, לגיוס, לבדיקה ולהכשרה של אומנים.

---

[10] ס"ח התש"ט, עמ' 287.

ממונה על רישוי אומנה

21. השר ימנה, מבין עובדי משרדו, עובד שיהיה אחראי למערך רישוי האומנה ועל כל עניין אחר לפי חוק זה כפי שיורה השר.

מאגר המידע

22. (א) לשם מילוי תפקידו של הממונה על רישוי אומנה ופיקוח על הוראות חוק זה יקים השר מאגר מידע שיכלול מידע בדבר בקשות למתן רישיון אומנה והחלטות בהן, הגוף המפעיל ומנחה האומנה שטיפל בכל בקשה, ולגבי מי שקיבל רישיון אומנה – רישיון האומנה שניתן, סוגו, תנאיו ותוקפו.

(ב) הממונה על רישוי אומנה ייתן הרשאה למפקח שהוסמך לפי סעיף 51 לעיין במאגר המידע לשם מילוי תפקידו ובמידה הנדרשת לשם כך.

(ג) המערכת הטכנולוגית שתשמש את מאגר המידע תעוצב בדרך שתמזער את הסיכון לפגיעה באנשים שמידע לגביהם נמצא במאגר, בשים לב לחלופות טכנולוגיות מקובלות ובהתייעצות עם הרשם כהגדרתו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות.

(ד) השר, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות לעניין ניהול מאגר המידע ואבטחת המידע.

בקשה לשמש אומן

23. (א) אדם המעוניין לשמש אומן (בפרק זה – המבקש), יגיש לממונה על רישוי אומנה בקשה לקבלת רישיון אומנה לפי הוראות חוק זה.

(ב) השר, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות לעניין בקשות לרישיון אומנה ולחידושו, לרבות הפרטים שיכללו והמסמכים והאישורים שיצורפו אליהן, וכן הוראות לעניין שינוי רישיון אומנה או ביטולו.

(ג) היה למבקש בן זוג המתגורר עמו, לא תידון בקשתו אלא אם כן הוגשה הבקשה גם על ידי בן זוגו.

תנאים לקבלת רישיון אומנה

24. (א) רישיון אומנה יינתן למבקש שהתקבלה בעניינו חוות דעת בדבר הערכת כשירות המעידה על התאמתו לתפקיד, ולאחר שעבר הכנה והכשרה, ובלבד שמתקיימים בו תנאים אלה:

(1) הוא תושב ישראל;

(2) מלאו לו 25 שנים וטרם מלאו לו 56 שנים;

(3) הוא יודע קרוא וכתוב ובעל השכלה של 10 שנות לימוד לפחות;

(4) אין לו, או לכל אדם המתגורר עמו, לקות נפשית, מגבלה או מחלה שיש בהן כדי לפגוע ביכולתו לשמש אומן או לפגוע בילד בצורה כלשהי;

(5) הוא וכל אדם המתגורר עמו אינם מכורים לסמים או לאלכוהול;

(6) הוא בעל הכנסה קבועה, ואם מדובר בבני זוג – לפחות אחד מהם בעל הכנסה כאמור;

(7) יש בביתו מקום הולם שיש בו כדי לאפשר את התפתחותו התקינה של ילד ואת מימוש זכויותיו לפי חוק זה;

(8) ילדו לא הוכרז קטין נזקק כמשמעותו בסעיף 2 לחוק הנוער או שבמועד הגשת בקשתו לרישיון אומנה חלפו שבע שנים לפחות מתום הכרזה כאמור;

(9) אין לו אפוטרופוס.

(ב) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), לא יינתן רישיון אומנה למבקש שהוא או כל אדם המתגורר עמו הורשעו בעבירת מין או אלימות נגד קטין או בעבירה אחרת שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הם ראויים לדעת הממונה על רישוי אומנה לקבל רישיון אומנה, או שתלויים ועומדים נגדם הליכים בשל חשד לביצוע עבירה כאמור.

(ג) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), לא יינתן רישיון אומנה למבקש שיש לו בן זוג המתגורר עמו, אלא אם כן מתקיימים גם בבן הזוג התנאים למתן רישיון אומנה, ורישיון אומנה יינתן לשני בני הזוג, וחבותם לפי חוק זה תהיה ביחד ולחוד.

(ד) הממונה על רישוי אומנה רשאי לסרב לתת רישיון אומנה, מנימוקים שימסור למבקש ולאחר שנתן לו הזדמנות לטעון את טענותיו, אף אם מתקיימים בו התנאים המפורטים בסעיף קטן (א), אם מצא כי מתקיימות נסיבות שבשלהן אין הוא ראוי לשמש אומן.

רישיון אומנה חריג

25. (א) בכפוף להוראות סעיף קטן (ג), התקיימו נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הילד המצדיקות מתן רישיון אומנה למבקש שלא מתקיים בו תנאי מהתנאים לקבלת רישיון אומנה שבסעיף 24, או שלא התקיימה לגביו הוראה אחרת מהוראות חוק זה, רשאי הממונה על רישוי אומנה, בהמלצת המפקח הארצי על האומנה, לתת למבקש רישיון אומנה חריג, ורשאי הוא לקבוע בו תנאים, לרבות לעניין תוקפו.

(ב) לבקשה לרישיון אומנה חריג כאמור בסעיף קטן (א) תצורף חוות דעת לפי סעיף 26 של מנחה אומנה בדבר התאמתו של המבקש לשמש אומן לילד מסוים בהתחשב בנסיבות המיוחדות.

(ג) לא יינתן רישיון אומנה חריג למבקש שלא מתקיים בו תנאי מהתנאים שבסעיף קטן (א)(1), (4), (5), (6), (8) ו-(9) שבסעיף 24, והוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) של הסעיף האמור יחולו גם לעניין רישיון אומנה חריג; ואולם, בנסיבות מיוחדות רשאי הממונה על רישוי אומנה, באישור המפקח הארצי על האומנה ובהסכמת ראש רשות האוכלוסין וההגירה או מי שהוא הסמיכו לכך, לתת למבקש רישיון אומנה חריג לפי סעיף זה, אף אם לא התקיים בו התנאי שבסעיף 24(א)(1).

הערכת כשירות לשמש כאומן

26. (א) מנחה אומנה יעריך את כשירותו של המבקש לשמש אומן.

(ב) מנחה אומנה ייתן חוות דעת בכתב, על פי ממצאי הערכת הכשירות, שבה יקבע את התאמת המבקש לשמש אומן, בכלל או לילד מסוים, ואת סוג האומנה שבה הוא מתאים לשמש אומן.

(ג) חוות הדעת תועבר למפקח לשם בדיקתה ומתן המלצה לממונה על רישוי אומנה בדבר מתן הרישיון.

(ד) המלצת המפקח תועבר לממונה על רישוי אומנה, והוא יחליט בדבר מתן רישיון האומנה, תנאיו ותוקפו ויודיע על החלטתו למבקש בתוך 30 ימים מיום שקיבל את המלצת המפקח.

הודעה על שינוי

27. (א) מי שבידו רישיון אומנה יודיע לממונה על רישוי אומנה על כל שינוי שחל בנסיבות חייו או על כל פרט אחר שיש בו כדי להשפיע על רישיון האומנה שניתן לו, לרבות פרטים המהווים תנאי לקבלת רישיון או לחידושו לפי חוק זה.

(ב) נמסרה הודעה כאמור בסעיף קטן (א), יבדוק הממונה על רישוי האומנה את המידע ואת הצורך לערוך עיון מחודש ברישיון, בהתאם לחוות דעתו של מנחה האומנה.

תוקף רישיון אומנה, בקשה לחידושו ורישיון אומנה זמני

28. (א) רישיון אומנה תקף לשלוש שנים, אלא אם כן נקבע בו פרק זמן קצר יותר.

(ב) הממונה על רישוי אומנה יפנה למי שבידו רישיון אומנה שישה חודשים לפחות לפני תום תקופת רישיון האומנה, לבירור רצונו בחידוש רישיון האומנה; מי שבידו רישיון אומנה המעוניין בכך יגיש בקשה לחידוש הרישיון לא יאוחר משישה חודשים לפני תום תוקפו; לבקשה תצורף חוות דעת של מנחה אומנה לעניין קיום התנאים לחידוש רישיון האומנה כאמור בסעיף 29.

(ג) לא הסתיימו הליכי חידוש רישיון האומנה לפני תום תקופת הרישיון, ומנחה האומנה תמך בחוות דעתו בחידוש הרישיון כאמור, יינתן למבקש חידוש הרישיון רישיון אומנה זמני שתוקפו לא יעלה על שישה חודשים.

תנאים לחידוש רישיון אומנה

29. הוגשה בקשה לחידוש רישיון אומנה כאמור בסעיף 28(ב), יחודש רישיון האומנה בדרך שבה ניתן, בהתאם להמלצה בחוות דעת של מנחה האומנה, אם התקיימו כל אלה:

(1) לא התקיימו נסיבות שהיו שוללות, לפי סעיף 24, מתן רישיון אומנה במועד חידושו; ואולם, המפקח הארצי על האומנה רשאי לחדש את רישיון האומנה של מי שבידם רישיון אומנה והם בני זוג ובאחד מהם לא מתקיים התנאי שבסעיף 24(א)(9), אם סבר כי הדבר עולה בקנה אחד עם טובת הילד;

(2) אם הושם אצל המבקש ילד, התקיימו כל אלה:

(א) הוכח כי המבקש פועל דרך קבע להבטיח את שלום הילד שהושם אצלו, את רווחתו ואת התפתחותו;

(ב) המבקש הביע את רצונו להמשיך ולשמש אומן לילד שהושם אצלו ונתן את התחייבותו לכך;

(ג) מנחה האומנה שמונה לילד שמע את הילד שהושם אצל האומן, לעניין השמתו במשפחת האומנה;

(3) המבקש עמד בהכשרות ובהדרכות שנקבעו לו כאמור בסעיף 47(ג);

(4) המבקש שיתף פעולה עם המשרד והגוף המפעיל או עם מי מטעמם בכל תקופת הרישיון.

ביטול רישיון אומנה, התלייתו או סיוגו

30. (א) הממונה על רישוי האומנה רשאי, לאחר שנתן למי שבידו רישיון אומנה הזדמנות להשמיע את טענותיו ובכפוף להוראות סעיף קטן (ב), לבטל את הרישיון או להתלותו, בהתקיים אחד מאלה:

(1) הרישיון ניתן על יסוד מידע כוזב או שגוי;

(2) חדל להתקיים תנאי מהתנאים למתן הרישיון או לחידושו;

(3) הופרו תנאי מתנאי הרישיון או הוראה מההוראות לפי חוק זה.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), נודע לממונה על רישוי האומנה מידע שיש בו כדי להשפיע על מתן רישיון אומנה, רשאי הוא, משיקולים של שמירה על טובת הילד ולאחר שנתן למי שבידו רישיון האומנה הזדמנות להשמיע את טענותיו, לסייג את רישיון האומנה או להתנותו בתנאים, לרבות בדרישה להערכת כשירות מחודשת על ידי מנחה אומנה; החלטה בעניין תינתן בתוך 30 ימים מיום שמידע כאמור נודע לממונה על רישוי האומנה.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מכל סמכות אחרת לפי חוק זה, לרבות סמכות להוצאת ילד בדחיפות ממשפחת האומנה.

פרק ד': השמה וסיום אומנה

סימן א': תהליך ההשמה

תהליך ההשמה

31. (א) השמת ילד תיעשה בהחלטה של הגורם המוסמך; החלטה כאמור של גורם מוסמך שאינו בית משפט או ועדת אבחון טעונה אישור של בית משפט או את הסכמת הורי הילד.

(ב) תהליך ההשמה יימשך כל עוד הילד הוא בגדר ילד כהגדרתו בחוק זה ונמצא במשפחת אומנה, וטרם ניתן לגביו אחד מאלה:

(1) החלטת הגורם המוסמך על החזרתו לבית הוריו;

(2) החלטת הגורם המוסמך על העברתו למסגרת השמה חוץ-ביתית אחרת שאינה אומנה;

(3) צו לפי חוק אימוץ ילדים.

(ג) בית משפט או ועדת תכנון טיפול והערכה ישקלו את האפשרות להמליץ על פתיחה בהליכי אימוץ לפי חוק אימוץ ילדים, אם לאחר שקילת זכותו של ילד לפי סעיף 3(א) לגדול בבית הוריו או לחזור אליו, נראה כי לא ניתן להחזירו לביתו על אף מאמצים סבירים שנעשו לשם כך.

(ד) (1) הסכמת הורי ילד להשמתו, אם ניתנה, תינתן בכתב.

(2) ניתנה הסכמת הורי ילד להשמתו והודיעו ההורים בכתב על חזרה מהסכמתם, תעמוד השמתו של הילד בתוקפה למשך 30 ימים לכל המאוחר ממועד ההודעה, ועניינו של הילד יובא להחלטת הגורם המוסמך בתוך התקופה האמורה.

התאמת משפחת אומנה לילד

32. בחירת משפחת אומנה עבור ילד תיעשה תוך חתירה למציאת מסגרת האומנה המתאימה ביותר לצרכיו המיוחדים, ותוך שמירה על זכויותיו לפי פרק ב' ועל העקרונות שלהלן, ובלבד שהדבר עולה בקנה אחד עם טובתו:

(1) ההשמה תהיה ככל האפשר בקרב קרובי משפחתו של הילד;

(2) אם מתקיים צורך בהשמה של ילד ושל אחיו, תיבחר ככל האפשר משפחת אומנה שתוכל לקלוט את כל האחים יחדיו, ותמנע את הצורך בהפרדתם;

(3) מקום מגורי משפחת האומנה יהיה ככל האפשר בקרבת הורי הילד או בני משפחה שיש לו עמם קשרים משמעותיים;

(4) במשפחת האומנה יתגוררו בו-זמנית לכל היותר חמישה ילדים באומנה.

מעמד ההורים, השתתפות וקבלת מידע

33. (א) אחריותו, חובתו וזכותו של הורה שילדו הושם באומנה, לקיים קשר אישי עמו, בכפוף לתכנית הטיפול שנקבעה לילד ולהחלטת בית המשפט.

(ב) כל פעולה או החלטה בנוגע להשמת ילד ובנוגע לילד באומנה ייעשו מתוך הכרה באחריותם, בחובותיהם ובזכויותיהם של ההורים כלפי ילדם ובשותפות עמם, ככל האפשר; להוריו של הילד זכות להביע דעתם בתהליכי תכנון טיפול והחלטה לגבי ילדם, ויינתן משקל ראוי לדעתם.

(ג) (1) להוריו של ילד שהושם באומנה הזכות לקבל מידע לגבי ילדם בנוגע לכל אלה:

(א) תהליכי תכנון הטיפול וההחלטה הנוגעים להשמת ילדם באומנה, ובכלל זה השיקולים שביסודם וזכויותיהם הנוגעות להליכים אלו;

(ב) פרטים אודות משפחת האומנה שבה הושם ילדם;

(ג) מצבו של ילדם באומנה, ובכלל זה מידע הנוגע למצבו הנפשי והגופני, הישגיו בלימודים, תפקודו, התנהגותו והתפתחותו;

(ד) מידע בכתב כאמור בסעיף קטן (ה)(1)(ג) עד (ה);

(ה) סיום אומנה או שינוי מהותי בה.

(2) מידע כאמור בפסקה (1) יימסר להורים בשפתם ובצורה המובנת להם, על ידי הגורם המוסמך או מנחה אומנה שמונה לילד, לפי העניין.

(3) לא יועבר מידע כאמור בסעיף קטן זה להורים אם יש חשש ממשי שמסירת המידע עלולה לגרום לילד פגיעה נפשית, רגשית או גופנית, או אם נקבע סייג להעברת המידע בהוראות כל דין או בהחלטת בית משפט, לרבות לעניין אומנה חסויה כאמור בסעיף 34.

(ד) השמת ילד תיעשה תוך חתירה, ככל האפשר, להשגת ההסכמה של הוריו תוך זמן סביר להוצאתו מהבית, להשמתו במשפחת האומנה ולתכנית הטיפול שהוכנה עבורו.

(ה) (1) התקבלה החלטת גורם מוסמך על השמת ילד במשפחת אומנה, בהסכמת הוריו, ייערך, ככל האפשר ותוך זמן סביר, הסכם בין ההורים למחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים ההורים, ובו יפורטו, בין השאר, כל אלה:

(א) עיקרי תכנית הטיפול;

(ב) הסכמת ההורים למסירת מידע אודות הילד שנדרש לשם הטיפול בילד, למשפחת האומנה, לגוף המפעיל, למנחה אומנה ולמפקח;

(ג) מידע בדבר האחריות, החובות והסמכויות של משפחת האומנה, הגוף המפעיל, מנחה אומנה ומפקח הנוגעות לילד;

(ד) הגבלות שחלות לפי הוראות בית המשפט על סמכויות ההורים בעת שהילד שוהה אצלם;

(ה) פירוט החובות והזכויות של ההורים כלפי המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה הם מתגוררים וכלפי הגוף המפעיל, ובכלל זה לעניין התשלומים עבור שהותו של הילד במשפחת האומנה והטיפול בו;

(ו) התאמות הנדרשות לצרכים המיוחדים של הילד, שיוסכמו בין הצדדים להסכם.

(2) הוארכה בהסכמת ההורים תקופת ההשמה לפי תכנית טיפול, יוארך תוקף ההסכם; חלו שינויים מהותיים במשפחת האומנה או בתכנית הטיפול, יותאם ההסכם לשינויים האמורים בחתימת הצדדים להסכם.

(3) ההסכם ייערך, ככל האפשר, גם אם ההחלטה על השמת הילד היתה באישור בית המשפט או ועדת אבחון וללא הסכמת הוריו.

(4) עותק מההסכם, ובכלל זה הארכותיו והתאמות בו, יימסר להורים.

אומנה חסויה

34. (א) אומנה חסויה היא אומנה שפרטים מזהים הנוגעים למקום המגורים או לעניינים אחרים הקשורים לה חסויים מפני הורי הילד המושם בה או מפני גורמים אחרים, לפי קביעת גורם כאמור בסעיף קטן (ב), בשל סכנה שנשקפת לילד או למשפחת האומנה מחשיפת פרטים מזהים או בשל טעמים מיוחדים שיירשמו ובשים לב להשלכות קביעת חסיון האומנה על הקשר שבין ההורים לילדם ועל הסיכויים לחזרת הילד לבית הוריו.

(ב) קביעת חסיון משפחת האומנה והאנשים שמפניהם תהיה חסויה תיעשה על ידי בית משפט או ועדת אבחון, או בהסכמת הורי הילד.

(ג) על השמה באומנה חסויה יחולו הוראות חוק זה, בשינויים המחויבים מתוקף היותה חסויה ולפי הוראות בית המשפט.

(ד) גורם המפעיל סמכות לפי חוק זה ומשפחת האומנה ייתנו את דעתם להיות ההשמה חסויה בפעולותיהם ובהחלטותיהם, וינקטו את כל הפעולות הנדרשות לשם שמירת חסיון האומנה, לרבות יידוע גורמים נוספים על החיסיון, אם הדבר נדרש.

(ה) הוראות סעיף 43(ד) ו-(ה) לא יחולו על אומנה חסויה, אם לדעת מנחה האומנה שמונה לילד יש חשש שהפעולות שיש לנקוט לפי הסעיף האמור עלולות לפגוע בחסיונה של משפחת האומנה.

הורה שנשללה או הוגבלה אפוטרופסותו

35. הוראות סעיפים 31 ו-33 לא יחולו לגבי הורה שאפוטרופסותו נשללה, ולגבי הורה שאפוטרופסותו הוגבלה – יחולו לגביו בהתאם למידה שבה הוגבלה אפוטרופסותו, והכול אם לא נקבע אחרת בתכנית טיפול או בהחלטת בית משפט.

סימן ב': תכנית טיפול, איתור משפחת אומנה וליווי אישי

תכנית טיפול

36. (א) קבע גורם מוסמך כי ילד יושם במשפחת אומנה, יכין עבורו גורם מוסמך תכנית טיפול כללית ובה פירוט בכתב לגבי כל אלה:

(1) מטרות תכנית הטיפול;

(2) סוג האומנה המתאימה לילד ומאפייניה, לרבות הצורך באומנה חסויה;

(3) הצורך לשקול מתן חינוך מיוחד לילד או התאמות מיוחדות לילד עם מוגבלות;

(4) משכה הצפוי של האומנה;

(5) מאפייני הקשר של הילד עם הוריו ומשפחתו, דרכיו ותדירותו, לרבות האמצעים שיש לנקוט כדי לסייע להורים ביצירת תנאים שיאפשרו את שמירת הקשר הרציף עם ילדם ואת חזרת הילד לביתם, והכול בהתאם למטרות תכניות הטיפול;

(6) אופן ההכנה והליווי של הילד והוריו לקראת ההשמה במשפחת האומנה, לרבות דרכים לביצועם;

(7) הצורך לשקול מינוי אפוטרופוס לילד במקום ההורה או נוסף עליו, או בשלילה או הגבלה של אפוטרופסות.

(8) קביעת הגורמים האחראים לביצוע כל אחת מהפעולות שיש לבצע כחלק מתכניות הטיפול בילד ובהוריו ודרכי התיאום ביניהם;

(9) מועדים לביצוע מעקב תקופתי.

(ב) בקביעת תכנית טיפול יובאו בחשבון מצבו הסוציאלי, החינוכי, הרפואי, הפסיכולוגי, ההתפתחותי-תפקודי והקוגניטיבי של הילד ולעניין סעיף קטן (א)(5) – גם של הוריו, וכן רצון הילד בנוגע לתכנית הטיפול בענייננו בתחומים השונים, בהתאם להוראות סעיף 11.

(ג) (1) בתוך שלושה חודשים מיום הגעת הילד למשפחת האומנה, על מנחה האומנה שמונה לילד לבצע הערכה ראשונית של מצב הילד, יכולותיו וצרכיו המיוחדים ולקבוע תכנית טיפול מפורטת לילד, בהתבסס על עיקרי תכנית הטיפול הכללית.

(2) תכנית הטיפול המפורטת תכלול את השירותים והפעולות שיש לנקוט בנוגע לילד או ליתן לו, בין היתר בשים לב לשינויים בצרכיו, ולהיכרות של משפחת האומנה עם הילד.

(3) תכנית טיפול מפורטת, לרבות פירוט דרכי יישומה כאמור בפסקה (2), תימסר על ידי הגוף המפעיל למפקח ולמנהל המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד לא יאוחר משישה חודשים מיום הגעת הילד למשפחת האומנה.

(4) הגוף המפעיל יבדוק את תכנית הטיפול המפורטת, ידון בה ויבחן עדכונים הנדרשים בה אחת לשנה לפחות ממועד ההשמה במשפחת האומנה, ולגבי ילד שטרם מלאו לו שש שנים – אחת לשישה חודשים לפחות, וכן במצבי משבר; הגוף המפעיל ימסור במסגרת המעקב כאמור דיווחים לגורם המוסמך על ביצוע תכנית הטיפול והצעות לעדכונים בה.

איתור משפחת אומנה מתאימה מקרב בעלי רישיון אומנה

37. (א) עם העברת תכנית טיפול כללית לגוף המפעיל ימנה מנהל הגוף המפעיל מנחה אומנה לילד ויעביר למחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד הודעה על מינוי מנחה האומנה, זהותו ופרטי ההתקשרות עמו.

(ב) מנהל הגוף המפעיל יגיש למפקח את המלצתו לעניין משפחות האומנה המתאימות ביותר לצרכיו המיוחדים של הילד, בהתחשב במכלול התנאים והזכויות הקבועים בחוק זה, שהביעו את נכונותן לשמש משפחת אומנה לילד.

(ג) לאחר קבלת ההמלצה של הגוף המפעיל, יחליט מפקח על משפחת האומנה שבה יושם הילד, והגוף המפעיל יפעל לביצוע ההשמה.

עדיפות להשמה באומנת קרובים

38. (א) קבע הגורם המוסמך כי טובתו של הילד מחייבת את השמתו במשפחת אומנה לפי חוק זה, יש לנקוט מאמצים ככל האפשר לאיתור קרובי משפחה בגירים שבאפשרותם לשמש אומנים עבורו; לעניין זה, "קרוב משפחה" – אח, אחות, סב, סבתא, דוד או דודה.

(ב) נמצא קרוב משפחה כאמור בסעיף קטן (א) שמבקש לגדל את הילד בביתו, ומתאים לשמש אומן לפי הוראות סעיפים 23 עד 26, בשינויים האמורים בסעיף קטן (ג), והגורם המוסמך קבע כי אומנה כאמור היא לטובת הילד, ישמש קרוב המשפחה אומן לילד, ומשפחתו משפחת אומנה (בחוק זה – אומנת קרובים).

(ג) על קרוב המשפחה ועל אומנת הקרובים יחולו כל ההוראות החלות על אומן ועל משפחת אומנה לפי חוק זה, אולם –

(1) המפקח הארצי על האומנה רשאי לאשר השמת ילד באומנת קרובים, אף אם מספר הילדים שיהיו באומנה אצל האומן לאחר ההשמה יעלה על חמישה;

(2) הממונה על רישוי אומנה רשאי, לפי המלצת המפקח הארצי על האומנה, לאשר השמת ילד באומנת קרובים גם אם לא התקיימו התנאים שבסעיף 24(א)(2), (3), (6) ו-(7);

(3) הממונה על רישוי אומנה רשאי, לפי המלצת מפקח ועל פי חוות דעת של מנחה אומנה לתת רישיון אומנה זמני, שתוקפו לא יעלה על שישה חודשים, לקרוב משפחה של ילד המתגורר אצלו והגיש בקשה לרישיון אומנה, ובלבד שמתקיימים בו התנאים שבסעיף 24(א)(4) ו-(5), לא מתקיים בו התנאי שבסעיף 24(ב), וילדו לא הוכרז קטין נזקק כמשמעותו בסעיף 2 לחוק הנוער או שבמועד הגשת בקשתו למתן רישיון אומנה חלפו שלוש שנים לפחות מתום הכרזה כאמור.

מנחה אומנה

39. (א) מנחה האומנה שמונה לילד ישמש המלווה האישי של הילד ואיש הקשר הקבוע שלו בתקופת השמתו באומנה, לרבות בעת מעבר בין משפחות אומנה; ככל האפשר יתקיים רצף טיפולי בליווי האישי.

(ב) מנחה אומנה שמונה לילד –

(1) ייפגש עם הילד סמוך ככל האפשר למועד מינויו, יסביר לו את תפקידיו כמנחה אומנה ויידע אותו בדבר הדרכים שבהן יוכל הילד ליצור עמו קשר, וכן מיהם הגורמים הנוספים שאליהם יוכל הילד לפנות אם מתעוררת בעיה בהשמתו או במהלכה, לרבות זכותו להתלונן בכל עת ודרכי הגשת תלונה; המידע כאמור יימסר לילד בעל פה ובכתב, בשפה ובאופן המובנים לו, ובדרך המתאימה לגילו, לכשריו המתפתחים ולצרכיו המיוחדים;

(2) יקיים קשר אישי ורציף עם הילד ויעקוב אחר מצבו בכל תקופת השמתו באומנה, ובין השאר, יקיים מפגשים אישיים עם הילד בהתאם לתכנית הטיפול של הילד ולמצבו, אחת לחודש לפחות; מנחה האומנה יתעד את תוכן המפגשים בכתב;

(3) יהיה אחראי ליישום תכנית הטיפול של הילד, ישמע את הילד בכל שלב של החלטה לעניין תכנית הטיפול או לשם הליך הערכת כשירות או חוות דעת לעניין האומן ויכין דיווח במסגרת המעקב התקופתי בעניינו של הילד;

(4) יקיים קשר עם המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד, לרבות עם העובד הסוציאלי המטפל בהוריו של הילד, בין השאר לשם הבטחת הקשר בין הילד להוריו, וכן יקיים קשר עם עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או עם עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים) שטיפל בעניינו של הילד;

(5) ילווה את משפחת האומנה וידריך אותה;

(6) יקיים קשר עם מוסד החינוך שבו לומד הילד, עם גורמי חינוך נוספים, גורמי בריאות וגורמי רווחה ועם כל גורם אחר הנוגע בדבר;

(7) ידווח לממונה על רישוי אומנה על כל שינוי שנודע לו עליו, שיש בו כדי להשפיע על רישיון האומנה שניתן לאומן של הילד;

(8) ידווח על אירועים משמעותיים הנוגעים לילד, בהתאם להנחיות ולנהלים שנקבעו לעניין זה;

(9) יקיים קשר עם המוסד לביטוח לאומי לעניין זכויות המגיעות לילד או בעדו ולעניין התקיימות התנאים לקבלתן.

(ג) (1) מנחה אומנה שמונה לילד רשאי לקבל מכל אדם הנוגע בדבר מידע הנוגע לאותו ילד, במידה שהמידע נדרש לשם מילוי תפקידו.

(2) על אף האמור בכל דין, הושם ילד באומנה לפי צו בית משפט לפי סעיף 3(4) לחוק הנוער, או לפי החלטת גורם מוסמך בהסכמת הוריו כאמור בסעיף 33(ה), ימסור כל אדם העוסק בתחומי בריאות, חינוך או רווחה, למנחה האומנה שמונה לילד, לפי דרישתו, מידע הנוגע לילד הנדרש לו לשם מילוי תפקידו.

(ד) נודע למנחה האומנה כי הילד מעוניין לסיים את השמתו במשפחת האומנה שבה הושם או סבר כי יש מקום לבחון מחדש את תכנית הטיפול של הילד נוסף על הבחינה הנעשית במעקב התקופתי כאמור בסעיף 36, יודיע על כך בהקדם האפשרי למפקח הארצי על האומנה ולמחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד כדי להביא את העניין בפני הגורם המוסמך.

סימן ג': סיום אומנה

סיום אומנה לבקשת משפחת האומנה

40. אומן המעוניין לסיים אומנה לילד שהושם אצלו ימסור למנחה האומנה שמונה לילד הודעה בכתב על רצונו בכך ועל הנימוקים לכך, בהקדם האפשרי ולפחות שלושה חודשים לפני סיום האומנה; מנחה האומנה יידע את המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד, שתחויב להודיע להוריו כאמור, ועניינו של הילד יובא לדיון בפני הגורם המוסמך.

הוצאת ילד בדחיפות ממשפחת האומנה

41. (א) התקיימו נסיבות המחייבות את הוצאת הילד בדחיפות ממשפחת האומנה, יביא מנהל הגוף המפעיל את העניין בפני מפקח ויידע את המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד, שתחויב להודיע להורי הילד בתוך זמן סביר, ואם הילד הוצא בצו מבית הוריו – גם את העובד הסוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או העובד הסוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), לפי העניין, ויפעל, בשיתוף עם מנחה האומנה שמונה לילד והמחלקה לשירותים חברתיים כאמור, למציאת מסגרת השמה חוץ-ביתית זמנית או קבועה לילד, ההולמת ככל האפשר את תכנית הטיפול בעניינו; המחלקה לשירותים חברתיים תדאג להביא את עניינו של הילד בפני הגורם המוסמך ללא דיחוי.

(ב) אין בהוראות פרק זה כדי לגרוע מהסמכויות הנתונות בידי עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) הפועל לפי סעיף 11 לחוק הנוער, בידי עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים) הפועל לפי סעיף 16 לחוק הסעד (טיפול במפגרים) או בידי עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ הפועל לפי סעיף 12(ג) לחוק אימוץ ילדים.

פרק ה': מעמד האומן

אחריות האומן

42. (א) לאומן תהיה אחריות לטפל בילד, להשגיח עליו ולדאוג לצרכיו ולהתפתחותו, בדרך שהורה מסור היה נוהג בנסיבות העניין, בהתאם להוראות חוק זה ולהסכם כאמור בסעיף 47, ובהתאם לתכנית הטיפול של הילד.

(ב) בכל עניין ינהג האומן לטובת הילד.

(ג) אומן לילד לא ימסור את הילד לאחר באופן שיש בו משום התנערות מאחריותו או מחובותיו כלפי הילד; לעניין זה לא יראו מסירת ילד לאחר באישור מנחה אומנה שמונה לילד כהפרת סעיף זה.

סמכויות האומן

43. (א) בכל עניין הקשור בחיי היום-יום של הילד, ובכלל זה בעניינים המנויים בתוספת הראשונה, תהיה לאומן סמכות בלעדית לתת הסכמה ולאשר פעולות של הילד ולייצגו, ככל הנדרש, לרבות בהליכים משפטיים למיצוי זכויותיו של הילד בעניינים האמורים, ולמעט הליכים נגד הורי הילד, והכול אלא אם כן הוגבלה סמכותו של האומן כאמור בסעיף קטן (ב).

(ב) סמכויותיו של אומן יכול שיוגבלו בהוראות ההסכם עם האומן כאמור בסעיף 47, בצו שיפוטי שניתן בעניין זה או בהחלטת הגורם המוסמך; הגבלת סמכות כאמור יכול שתוטל על אומן בכל שלב, לרבות טרם חתימת ההסכם בינו ובין המשרד, או לאחר תחילת האומנה.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), בעת שהותו של ילד שהושם באומנה, אצל הוריו, יהיו הוריו מוסמכים לתת הסכמה ולאשר פעולות של הילד ולייצגו בעניינים הכרוכים בטיפול היום-יומי השוטף שלהם בו, ככל הנדרש בעת שהותו עמם.

(ד) בעניינים המנויים בפרטים 2 עד 5 בתוספת הראשונה, בייצוג בהליכים משפטיים כאמור בסעיף קטן (א), ובכל עניין אחר שפורט בהסכם עם האומן כאמור בסעיף 47, תחול על האומן החובה ליידע את הורי הילד, ישירות או באמצעות מנחה האומנה שמונה לילד, זמן סביר מראש על תכניותיו בקשר לילד ועל כוונתו לתת הסכמה, לאשר פעולה של הילד או לייצגו.

(ה) (1) הודיע הורה לאומן על התנגדותו להפעלת סמכות בעניינים המנויים בתוספת הראשונה בידי האומן או על התנגדותו להפעלתה באופן מסוים, והם לא הגיעו לידי הסכמה, יודיע על כך האומן למנחה האומנה שמונה לילד וזה יפעל בהקדם האפשרי להבאת הצדדים לידי הסכמה; לא הגיעו הצדדים לידי הסכמה, יחליט מנחה האומנה בעניין; לא קיבל מי מהצדדים את הכרעת מנחה האומנה, רשאי הוא לבקש להביא את המחלוקת ועמדות הצדדים להכרעה בפני מפקח.

(2) הודיע הורה לאומן על התנגדותו לייצוג הילד בהליכים משפטיים למיצוי זכויותיו של הילד כאמור בסעיף קטן (א), לא ינקוט האומן הליכים כאמור, אלא אם כן מינה אותו בית המשפט כאפוטרופוס לדין לאותו עניין.

(ו) אומן לא יהיה מוסמך לתת הסכמה, לאשר פעולות של הילד או לייצגו בעניינים המנויים בתוספת השנייה, בענייני מעמד אישי לרבות אימוץ, ובעניינים נוספים שנקבעו על ידי הגורם המוסמך; אין בהוראת סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות כל דין הנוגעות לעניינים המנויים בתוספת השנייה.

(ז) מצא מנחה אומנה, על סמך חוות דעת רפואית, כי ילד זקוק בהקדם לטיפול בעניין כאמור בפרט 4 או 5 בתוספת השנייה, ולא התקבלה הסכמת הורה הילד על אף מאמצים סבירים שנקט מנחה האומנה, בתוך זמן סביר ולא יאוחר מ-45 ימים ממועד חוות הדעת הרפואית, וסבר מנחה האומנה כי דחיית הטיפול עד לקבלת הסכמת ההורה אינה לטובת הילד, יפעל בהקדם האפשרי להבאת העניין בפני המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד, כדי שתשקול פניה לקבלת החלטת בית המשפט בעניין.

(ח) על אף האמור בפרק זה, לאומן שמונה כאפוטרופוס לילד יהיו האחריות, החובות והזכויות ככל אפוטרופוס, בכפוף לעניינים ולהגבלות שנקבעו בצו המינוי או בהחלטת בית משפט, אם נקבעו.

(ט) השר, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת הראשונה ואת התוספת השנייה.

שמיעת האומנים בדיונים

44. בתקופת שהותו של ילד אצל אומן, רשאי האומן להשמיע את דעתו בהליך המתנהל בפני הגורם המוסמך, בכל עניין הקשור לשלומו ולרווחתו של הילד ויינתן משקל ראוי לדעתו ולמידע הנמסר על ידו, והכול בשים לב לזכותם של הילד והוריו לפרטיות; ראש הגורם המוסמך רשאי שלא להביא בפני מי מהצדדים או המוזמנים לדיון דברים שהביע האומן, וכן רשאי הוא שלא לשמוע את האומן מנימוקים מיוחדים שיירשמו, ובלבד שדעתו בעניין כבר נשמעה.

שיתוף בין אומנים

45. היו בני זוג אומנים, חובתם לפעול מתוך הסכמה בכל עניין שבתחום אחריותם וסמכותם כאומנים; הסכמתו של אחד מהם לפעולתו של רעהו יכולה להינתן מראש או למפרע, בפירוש או מכללא, לעניין מסוים או באופן כללי וחזקה על אומן שהסכים לפעולת רעהו כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר; בעניין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מהאומנים לפעול על דעת עצמו.

תשלומים לאומן ואפוטרופוסות על רכוש הילד

46. (א) אומן יקבל מהמשרד, במישרין או באמצעות הגוף המפעיל, תשלומים עבור הוצאות שיאפשרו לו לספק את צורכי הילד, לרבות צרכיו המיוחדים, בהתאם לתכנית הטיפול.

(ב) השר, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע את סוגי ההוצאות ותנאים וכללים לתשלום, את גובה התשלומים ומנגנון לעדכון סכומיהם, וכן כללים ומועדים לעניין ביצוע התשלומים.

(ג) לא יקבל אומן כספים מכל מקור אחר פרט לאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ז) לשם מימון החזקתו של הילד.

(ד) האומן אינו זכאי לקבל כספים המגיעים לילד או בעדו, למעט כספים המשתלמים לילדים ברשות המקומית שבה מתגורר האומן או המשתלמים מכוח מוסד החינוך שבו לומד הילד, ולמעט כספים שהמפקח הארצי על האומנה אישר את קבלתם בידי האומן, בין דרך כלל ובין לעניין מסוים.

(ה) לא יהיה אומן אפוטרופוס על רכושו של הילד; היו מגיעים לילד כספים, הטבות, תגמולים או גמלאות, מכל מקור שלא מכוח חוק זה, יפנה מנחה האומנה שמונה לילד למחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד כדי שתבחן את הצורך לנקוט הליכים למינוי אפוטרופוס על רכוש הילד.

(ו) (1) הטבות ותגמולים המגיעים לילד לפי כל דין, וגמלאות שהילד זכאי להן מהמוסד לביטוח לאומי, למעט קצבת שאירים לפי סעיף 252 לחוק הביטוח הלאומי ולמעט הטבות וזכויות כאמור בסעיף קטן (ז), ישולמו לאפוטרופוס על רכוש הילד.

(2) מונה אפוטרופוס על רכוש הילד, לא יעשה האפוטרופוס שימוש בהטבות או בכספים שקיבל לפי פסקה (1), אלא למילוי צורכי הילד שאינם ממומנים בידי גורם אחר ולהבטחת עתידו בהגיעו לגיל בגרות, ובכפוף להוראות סעיף קטן (ד) לעניין אישור המפקח הארצי על האומנה.

(ז) על אף האמור בסעיף זה, ילד עם מוגבלות שהמשרד הכיר בו לעניין סעיף קטן זה כבעל צרכים מיוחדים עקב המוגבלות, זכאי במשפחת האומנה להטבות כמפורט להלן שהיו משולמות בעדו כילד נכה שזכאי לגמלה לפי סימן ו' לפרק ט' לחוק הביטוח הלאומי (בסעיף קטן זה – גמלת ילד נכה) אילולא היה מושם באומנה, ובלבד שהטבה הניתנת לעניין שבעדו זכאי אומן לתשלום לפי סעיף קטן (א) לא תינתן אלא במידה שבה עולה ההטבה על התשלום האמור:

(1) הטבות וזכויות לפי כל דין הניתנות בעד ילד שבעדו משולמת גמלת ילד נכה, למעט אותה גמלה;

(2) הטבות הניתנות על ידי גוף ציבורי לפי הסכם או נוהג, בעד ילד שבעדו משולמת גמלת ילד נכה.

(ח) תשלומים המשולמים לאומן עבור הוצאות שיאפשרו לו לספק את צורכי הילד לפי סעיף קטן (א), אינם ניתנים להעברה, לשיעבוד או לעיקול בכל דרך שהיא.

הסכם עם האומן

47. (א) אומן שקיבל רישיון אומנה והוחלט לפי הוראות חוק זה כי הוא ישמש אומן לילד מסוים, יחתום עם המשרד או עם מי מטעמו על הסכם אומנה לעניין אותו ילד (בפרק זה – ההסכם).

(ב) לא יושם ילד באומנה בטרם ייחתם הסכם עם האומן המיועד, למעט לתקופה שלא תעלה על 14 ימים.

(ג) בהסכם תיקבע אחריות האומן בהתאם לתכנית הטיפול ולהוראות חוק זה, ויכול שתיקבע הגבלה על סמכויותיו, ככל שהיא נדרשת; ההסכם יכלול בין השאר את התחייבות האומן להשתתף בהכשרות ובהדרכות בתקופת האומנה, להישמע לפיקוח, לדווח למנחה האומנה ולשתף פעולה עמו ועם הגוף המפעיל.

(ד) ההסכם יהיה לתקופת ההשמה, ויבוטל או יחודש לפי הצורך, והכול בהתאם לתכנית הטיפול של הילד.

(ה) הסכם עם בני זוג אומנים ייחתם עם שני בני הזוג, וחבותם לפי ההסכם תהיה יחד ולחוד.

מידע וסודיות לאומן ולבני משפחתו

48. (א) אומן יקבל ממנחה האומנה שמונה לילד, בטרם השמת ילד אצלו באומנה ובתקופת האומנה, מידע כמפורט להלן:

(1) מידע הנדרש לשם קיום אחריותו וחובתו לטפל בילד ולשמור על טובתו;

(2) מידע אודות הילד במידה הנדרשת לשם שמירת שלומם וביטחונם של האומן ובני משפחתו, או מי שמתגורר עמו;

(3) מידע אודות המשפחה הביולוגית של הילד, במידה הנדרשת לשם שמירת שלומם וביטחונם של האומן ובני משפחתו ולשם קיום אחריותו וחובתו כאמור בפסקה (1);

(4) מידע בדבר חובותיו, זכויותיו ואחריותו של האומן.

(ב) בלי לגרוע מזכות הורי הילד לפי כל דין לקבלת מידע, אומן זכאי לקבל ממטפל בילד כהגדרתו בחוק זכויות החולה או מהמוסד החינוכי שבו לומד הילד, בתקופת האומנה, כל מידע על הילד שהורהו של הילד זכאי לקבלו, לרבות מידע חינוכי ורפואי, ובכלל זה מידע פסיכולוגי ופסיכיאטרי, ככל שהמידע נדרש לשם קיום אחריותו וחובתו לטפל בילד ולשמור על טובתו, ובשים לב לצורך בהגנה על פרטיות הורה הילד ככל שהמידע נוגע אליו; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 43(א).

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיף 65, אומן ובני משפחתו ישמרו בסוד מידע על הילד או על בני משפחתו שהגיע אליהם לפי חוק זה, לא יגלו אותו לאחר, ולא יעשו בו כל שימוש אלא לפי צו של בית משפט או אם חלה עליהם חובה לפי דין לגלותו או אם הגילוי או השימוש נדרשים לשם ביצוע הוראות חוק זה, ובכלל זה לשם מילוי אחריותם וחובותיהם כלפי הילד, והכול במידה הנדרשת לכך.

פרק ו': גוף מפעיל

תפקידי הגוף המפעיל ותנאים להתקשרות עמו

49. (א) לא יתקשר המשרד עם תאגיד למתן שירותים כאמור בסעיף קטן (ב), אלא אם כן מצא כי מתקיימים בו כל אלה:

(1) מנהל התאגיד או בעל שליטה בו לא הורשעו בעבירת מין או אלימות נגד קטין, או בעבירה פלילית אחרת או בעבירת משמעת שמפאת מהותן, חומרתן או נסיבותיהן אין הם ראויים לדעת הממונה על רישוי אומנה לשמש מנהל או בעל שליטה, לפי העניין, של גוף מפעיל;

(2) התאגיד לא החליט על פירוקו מרצון ובית המשפט לא נתן צו לפירוקו, צו כינוס נכסים או צו פירוק זמני בעניינו;

(3) לא מתקיים חשש לניגוד עניינים בין תפקידי הגוף המפעיל לפי חוק זה לפעילות אחרת שהוא מבצע, או ניגוד עניינים בין תפקידי הגוף המפעיל לעניין אישי או תפקיד אחר של מנהל התאגיד או בעל שליטה בו;

(4) כוח האדם שעומד לרשות התאגיד מאפשר את מילוי תפקידי הגוף המפעיל לפי חוק זה בהתאם לדרישות שקבע השר, ובכלל זה מנחי אומנה, ראשי צוותים ייעודיים להדרכת מנחי האומנה והנחייתם וגורמי מינהלה, ובלבד שלגבי מי מהם שבא בקשר ישיר ומתמשך עם הילדים, הוריהם ומשפחות האומנה, מתקיימים גם כל אלה:

(א) הוא בעל הכשרה מקצועית ורמה אישית ומקצועית הולמת לביצוע תפקידיו;

(ב) הוא לא הורשע בעבירת מין או אלימות נגד קטין, או בעבירה פלילית אחרת או בעבירת משמעת שמפאת מהותן, חומרתן או נסיבותיהן אין הוא ראוי לדעת הממונה על רישוי אומנה להיות מועסק בתפקידיו בגוף המפעיל;

(ג) לא מתקיים חשש שיימצא בניגוד עניינים באופן תדיר בין מילוי תפקידיו בגוף המפעיל לפי חוק זה ובין עניין אישי או עיסוק או תפקיד אחר שלו ולא קיימות נסיבות אחרות שבשלהן העסקתו תהיה מנוגדת לטובת הציבור או לטובת הילדים באומנה, הוריהם ומשפחות האומנה;

(5) אם יש אפשרות שבתקופת ההתקשרות ישמור התאגיד מידע שהגיע לידיו לפי חוק זה במאגר מידע כמשמעותו בחוק הגנת הפרטיות – יציג התאגיד חוות דעת של מומחה לאבטחת מידע המאשרת כי מערכות החומרה והתוכנה שישמשו את מאגר המידע מהימנות ועומדות בהוראות הדין בעניין אבטחת מידע, ובכלל זה הגנה על שלמות המידע והגנה על המידע מפני חשיפה, שימוש או העתקה, והכול ללא רשות כדין, מקנות רמה סבירה של זמינות ואמינות ומעניקות הגנה נאותה מפני חדירה, שיבוש, הפרעה או גרימת נזק למחשב או לחומר מחשב כהגדרתם בחוק המחשבים, התשנ"ה–1995[11];

(6) התקשרות המשרד עם התאגיד אינה נוגדת את טובת הציבור או את טובת הילדים באומנה, הוריהם ומשפחות האומנה;

(7) בחמש השנים שקדמו למועד ההתקשרות לא הופסקה התקשרות של התאגיד, בעל שליטה בו או מנהלו עם משרד ממשלתי או גוף ציבורי אחר, בנסיבות שמפאת מהותן או חומרתן אין זה ראוי לדעת המפקח הארצי על האומנה כי התאגיד ישמש גוף מפעיל.

(ב) תפקידי גוף מפעיל יכללו, בין השאר, את כל אלה:

(1) איתור מועמדים לאומנה, הערכת כשירותם וסיוע בבדיקת התקיימותם של תנאים למתן רישיון אומנה או לחידושו;

(2) הכשרת מועמדים לשמש אומנים;

(3) ליווי מקצועי והדרכה לאומנים ולילדיהם הקטינים, לפי הוראות המפקח הארצי על האומנה;

(4) מינוי מנחי אומנה והדרכת אנשי הצוות המקצועי, לרבות מנחי האומנה, לפי הוראות המפקח הארצי על האומנה, ובקרה על פעולתם;

(5) התאמת משפחת אומנה לילד לפי הוראות סעיף 32;

---

[11] ס"ח התשנ"ה, עמ' 366.

(6) בניית תכנית טיפולית מפורטת, הצעות לעדכונים בה ומסירתה למפקח ולמנהל המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד לפי סעיף 36(ג);

(7) יישום התכנית הטיפולית, הכללית והמפורטת, לרבות מעקב אחר ביצועה והצעות לעדכונים ולשינויים בה, לפי הצורך;

(8) ליווי הילד בכל תקופת האומנה, לרבות בעת מעברים בין משפחות אומנה;

(9) קיום ביקורות מעקב תקופתיות בעניינו של ילד והכנת הערכה תקופתית לגביו;

(10) דיווח למשרד ולמפקח ופעולה לפי הוראות המשרד והמפקחים והנחיותיהם.

(ג) הגוף המפעיל ימלא את תפקידיו בתום לב, בהגינות, בלא משוא פנים ובלא הפליה.

(ד) הגוף המפעיל ימסור למשרד דיווחים בעניינים המפורטים להלן במועדים ובהתאם להוראות שייתן המשרד, ודיווחים למפקח לפי דרישתו בכתב, וכן לממונה על התלונות לפי דרישתו:

(1) פעילותו והיקפה;

(2) כוח האדם העומד לרשותו, לרבות ניסיונו והכשרתו;

(3) היחס בין כוח האדם העומד לרשותו למספר הילדים המטופלים על ידו ולמספר משפחות האומנה המטופלות על ידו;

(4) הסברים על דרך פעולתו ככלל ובמקרים פרטניים;

(5) ניהולו הכספי;

(6) אופן שמירת המידע בידיו כאמור בסעיף קטן (ה), ובכלל זה מאפייניהם ופעילותם של אמצעי אבטחת המידע, ככל שנשמר בידי הגוף המפעיל מידע במאגר מידע כמשמעותו בחוק הגנת הפרטיות.

(ה) הגוף המפעיל ישמור את המידע שברשותו באופן המבטיח סודיות והגנה על פרטיותם של מי שמידע אודותיהם שמור ברשותו, לרבות כאמור בסעיף קטן (א)(5); השר, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע הוראות לעניין החזקת מידע בידי הגוף המפעיל, לרבות בעניין אבטחתו, שמירתו ומחיקתו.

(ו) המפקח הארצי על האומנה יפרסם ברשומות ובאתר האינטרנט של המשרד את שמות הגופים המפעילים שעמם התקשר המשרד, את תקופת ההתקשרות עמם ואת האזורים שבהם רשאי כל גוף מפעיל לפעול.

(ז) תקופת התקשרות המשרד עם גוף מפעיל לא תעלה על חמש שנים, והמשרד רשאי לחדש את ההתקשרות לתקופות נוספות כאמור.

(ח) גוף מפעיל יודיע למשרד, בכתב, על כל שינוי בפרט מהפרטים שמסר לפי חוק זה, בתוך 30 ימים מיום שנודע לו על השינוי ויצרף את המסמכים הנוגעים לעניין.

(ט) על אף האמור בחוק חובת המכרזים, התשנ"ב–1992[12], פורסם מכרז לפי אותו חוק להתקשרות עם גוף מפעיל לפי הוראות פרק זה, ולאחר שקלול התוצאות קיבלו שתי הצעות או יותר תוצאה משוקללת זהה שהיא התוצאה הגבוהה ביותר, ואחת מן ההצעות היא של תאגיד שהוא מוסד ללא כוונת רווח כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו–1975[13], תיבחר ההצעה האמורה כזוכה במכרז.

(י) (1) גוף מפעיל יודיע בכתב על כוונתו להפסיק התקשרות עם המשרד או לא לחדשה שישה חודשים לפחות לפני המועד שבו יפסיק את מתן השירותים לפי ההתקשרות.

(2) גוף מפעיל אינו רשאי להעביר את פעילותו או להמחות את זכויותיו או חובותיו לפי חוק זה לאחר אלא בהסכמת המשרד ועד להתקשרות המשרד עם גוף מפעיל אחר, ובלבד שהעברה או המחאה כאמור תהיה לתקופה שלא תעלה על 12 חודשים.

(יא) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכות הנתונה למשרד לפי דין או הסכם להפסיק את ההתקשרות, לבטלה, לסייגה או להתנותה.

פרק ז': פיקוח, בקרה וטיפול בתלונות

סימן א': פיקוח

הפיקוח על האומנה ויעדיו

50. במטרה להבטיח את שלומם וטובתם של ילדים שהושמו באומנה ואת זכויותיהם, יקיים המשרד פיקוח על הגופים המפעילים, על מנחי האומנה ועל משפחות האומנה ויבקר את פעולותיהם, ובין השאר את אלה:

(1) תהליכי איתור, גיוס, בדיקה והכשרה של משפחות אומנה;

---

[12] ס"ח התשנ"ב, עמ' 114.
[13] ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

(2) תהליכי ההתאמה של משפחת האומנה לצורכי הילד המיוחדים;

(3) תהליכי התכנון והטיפול בילדים באומנה;

(4) כוח האדם בגוף המפעיל, לרבות מנחי האומנה, והכשרתו;

(5) פעולות מנחי האומנה ותהליכי ליווי של הילד ומשפחת האומנה.

הסמכת מפקחים 51. (א) לשם הגשמת מטרות הפיקוח ויעדיו, יסמיך השר, מבין עובדי משרדו, מפקחים שיהיו נתונות להם הסמכויות לפי סעיף 54; הודעה על ההסמכה תפורסם ברשומות.

(ב) תפקידי מפקח שהוסמך כאמור בסעיף קטן (א) יכללו, בין היתר, את אלה:

(1) פיקוח על ביצוע תכניות טיפול של ילדים באומנה;

(2) המלצה לממונה על רישוי אומנה בדבר התאמת אדם לשמש אומן, בין השאר בהתבסס על חוות הדעת של מנחה אומנה;

(3) פיקוח על הגוף המפעיל ובקרה על פעולותיו, לרבות לעניין הדרכה של כוח האדם, ובכלל זה מנחי האומנה, והכשרת משפחות אומנה;

(4) פיקוח על משפחות אומנה, ובכלל זה פיקוח על קיום רישיון אומנה ועמידה בתנאיו, לרבות בדרך של ביקור במשפחת האומנה על פי הוראות סעיף 54(3) ושיחה עם הילד ועם משפחת האומנה;

(5) בקרה אחר העמדת מצאי הולם של משפחות אומנה, בהתאמה לצורכי הילדים המופנים להשמה במשפחות אומנה;

(6) מתן הנחיות לתיקון ליקויים שנמצאו בעקבות תלונות הורי הילדים או משפחות האומנה לעניין הפרת ההוראות לפי חוק זה או בעקבות תלונות שהתקבלו ממנגנון בירור התלונות, ופיקוח ובקרה על תיקון הליקויים שנמצאו;

(7) פיקוח ובקרה, לרבות בדרך של קבלת דיווח על טיפול הולם באירועים חריגים;

(8) בקרה אחר קיום תיעוד מנומק והולם לגבי הילדים באומנה ולגבי משפחות האומנה, בהתאם להוראות חוק זה, ואחר איסוף המידע ושמירתו בהתאם להוראות חוק זה;

(9) בדיקה עיתית ובקרה אחר העברת התשלומים המיועדים לילדים באומנה ליעדם.

המפקח הארצי על האומנה

52. השר ימנה, מבין המפקחים, מפקח ארצי על האומנה; הודעה על המינוי תפורסם ברשומות; נוסף על תפקידי הפיקוח כאמור בסעיף 51, יהיו תפקידי המפקח הארצי על האומנה כמפורט להלן:

(1) הבניית הפיקוח, לרבות הבניה מפורטת של נהליו, דרכי ביצועו ובחינה תקופתית של מידת התאמתו והצלחתו במטרותיו;

(2) ייעוץ, הנחיה, הדרכה והכשרה של כוח האדם במערך הפיקוח על האומנה;

(3) קביעת תוכן ההכשרה של כוח האדם המיועד לעבודה בגופים המפעילים, והתנאים לביצוע ההכשרה;

(4) יידוע הגופים המפעילים בדבר מדיניות המשרד ומעקב אחר יישומה.

תנאים להסמכה

53. לא יוסמך מפקח לפי הוראות סעיף 51(א) אלא אם כן מתקיימים בו כל אלה:

(1) הוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לדעת השר לשמש מפקח;

(2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות לו לפי חוק זה, כפי שיקבע השר;

(3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים, כפי שיורה השר.

סמכויות פיקוח

54. לשם פיקוח על ביצוע הוראות חוק זה רשאי המפקח –

(1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו כל מידע או מסמך הדרושים לו לשם מילוי תפקידיו, לרבות כל מידע הנוגע לילד באומנה ובכלל זה תיקו האישי; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט, כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה–1995;

(3) להיכנס בכל עת סבירה למקום שהכניסה אליו דרושה לשם מילוי תפקידיו לפי חוק זה, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים, אלא על פי צו של בית משפט, או בשעה סבירה ובתיאום מראש, אם ניתנה לכך הסכמה בכתב של בגיר המחזיק בנכס; ואולם, מפקח רשאי לבקר בבית משפחת אומנה אף אם לא מתקיימים התנאים האמורים, אם קיים חשד לפגיעה בשלומו של ילד המושם במשפחת האומנה;

(4) למסור לגוף מפעיל, למנחה אומנה או למשפחת אומנה, בכתב, פירוט של ההוראות שלא קוימו, ולדרוש מהם לתקן את הליקויים בלא דיחוי או בתוך פרק זמן שיקבע; מי שנדרש לכך יתקן את הליקויים לא יאוחר מהמועד הנקוב בדרישה לתיקון ליקויים, ידווח למפקח וימציא אישורים כפי שידרוש המפקח על תיקון הליקויים.

תנאים להפעלת הסמכות

55. מפקח לא יפעיל את הסמכויות הנתונות לו לפי פרק זה, אלא בעת מילוי תפקידו ובהתקיים שניים אלה:

(1) הוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו;

(2) יש בידו תעודה החתומה בידי השר, המעידה על תפקידו ועל סמכויותיו, שאותה יציג על פי דרישה.

סימן ב': מנגנון בירור תלונות של ילדים במסגרות השמה חוץ-ביתית

מנגנון בירור תלונות

56. (א) השר יקים מנגנון לבירור תלונות של ילדים המושמים באומנה בכל הנוגע לחיי היום-יום שלהם באומנה ולילדים במסגרת השמה חוץ-ביתית אחרת בכל הנוגע לשהותם באותה מסגרת (בחוק זה – מנגנון בירור תלונות).

(ב) השר ימנה ממונה על תלונות ילדים כאמור בסעיף קטן (א) שיהיה אחראי לקבלת התלונות ולבירורן לפי פרק זה (בחוק זה – הממונה על התלונות); הממונה על התלונות יהיה עובד המדינה והודעה על מינויו תפורסם ברשומות.

(ג) כשיר לכהן כממונה על התלונות כל אחד מהמנויים להלן:

(1) שופט בדימוס שכיהן כשופט נוער כהגדרתו בחוק הנוער (שפיטה ענישה ודרכי טיפול), התשל"א–1971[14];

(2) רופא מומחה בפסיכיאטריה של הילד;

(3) עובד סוציאלי בעל תואר שני לפחות בעבודה סוציאלית;

(4) פסיכולוג בעל תואר שני לפחות בפסיכולוגיה;

[14] ס"ח התשל"א, עמ' 134.

ובלבד שלא הורשע בעבירת מין או אלימות נגד קטין, או בעבירה פלילית אחרת או עבירת משמעת שמפאת מהותן, חומרתן או נסיבותיהן, אין הוא ראוי לדעת השר לשמש כממונה על התלונות, והוא עומד בתנאי כשירות נוספים ככל שנקבעו לעניין זה לפי חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט–1959, ולעניין המנויים בפסקאות (2) עד (4) – הוא גם בעל ניסיון מקצועי של שבע שנים לפחות בעבודה עם ילדים.

(ד) המנגנון לבירור תלונות יוקם באופן שמאפשר לילדים המושמים באומנה או במסגרת השמה חוץ-ביתית אחרת להגיש את תלונותיהם באופן עצמאי ומוצנע ובחופשיות, וללא חשש מפגיעה עקב הגשת התלונה; מנגנון התלונה יהיה נגיש לילדים, והוא יכלול התאמות הנדרשות להגשת תלונה בהתחשב בשפה המובנת לילד, בגיל הילד ובמידת בגרותו, ולעניין ילד עם מוגבלות – גם בהתחשב במוגבלותו.

(ה) תלונה יכול שתוגש על ידי הילד או ידיד קרוב שלו, וכן על ידי אפוטרופוס לדין או עורך דין שמינה בית משפט לקטין.

(ו) לא יפריע אדם לילד או למי מטעמו להגיש תלונה לפי סימן זה, לא ימנע ממנו להגיש תלונה, ולא יגרום לו לבטל תלונה שהוגשה כאמור, בכל אמצעי שהוא, לרבות באמצעות שכנוע או מתן תמורה.

(ז) (1) הסמכויות הנתונות לנציב תלונות הציבור בסעיפים 41 ו-43 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח–1958 [נוסח משולב][15], יהיו נתונות, בשינויים המחויבים ובהתאמות הנדרשות לשמירה על פרטיות הילד ומניעת פגיעה בו, לממונה על התלונות, והוראות סעיף 45 לאותו חוק יחולו לעניין החלטותיו.

(2) הממונה על התלונות רשאי להמליץ למנהל הכללי של המשרד, לממונה על רישוי אומנה או למפקח הארצי על האומנה, ולעניין ילד במסגרת השמה חוץ-ביתית שאינה אומנה – למנהל המסגרת ולמפקח על המסגרות, לנקוט אמצעים מתאימים נגד נילון, אמצעים הנדרשים למניעת פגיעה בילד או בילדים אחרים, או אמצעים לתיקון הליקויים שעלו מבירור התלונה, ומועדים לנקיטתם.

(3) אין על הממונה על התלונות מרות בענייני מילוי תפקידו לפי סימן זה זולת מרותו של הדין.

---

[15] ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

(ח) תוצאות בירור התלונה יימסרו למתלונן, והעתקן יימסר למפקח לשם מעקב אחר תיקון הליקויים.

(ט) השר, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע הוראות לעניין מנגנון התלונה, דרכי הגשת התלונות ויידוע ילדים לגבי דרכים אלה, הליך בירורן, וכן את ההתאמות שבהן יפעל המנגנון גם לגבי ילדים השוהים במסגרת השמה חוץ-ביתית שאינה אומנה.

(י) הממונה על התלונות ידווח לוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, אחת לשנה, על התלונות שהתקבלו ותוצאות הליך בירורן, באופן השומר על פרטיות הילדים, הוריהם ומשפחות האומנה, ומונע את זיהוים.

סימן ג': תיעוד מידע והנמקת החלטות בנוגע לילד שהושם באומנה

תיק אישי

57. (א) הגוף המפעיל ינהל לגבי כל ילד שהושם באומנה תיק אישי ובו כל המידע הנוגע לילד, לרבות החלטות הגורם המוסמך בתקופת ההשמה באומנה, ההסכם עם ההורים, מידע שהתקבל מהמחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד, תכניות הטיפול של הילד, אבחונים פסיכולוגיים וסיכומי טיפול, מידע רפואי ומידע ממסגרות השמה חוץ-ביתית קודמות, אם ישנו, וכן תיעוד תלונות שטופלו במנגנון בירור התלונות בעניינו של הילד, אם הממונה על התלונות החליט להעבירן לתיקו האישי של הילד לאחר שמצא כי יש צורך בתיעוד כאמור.

(ב) בכל מקרה של הפסקת פעילות של גוף מפעיל או הפסקת ההתקשרות עמו, יעביר הגוף המפעיל את התיקים האישיים שניהל למשרד או למי שיורה המשרד, ובהתאם להוראות המשרד.

תיעוד והנמקה

58. (א) כל החלטה עקרונית או מיוחדת שנתקבלה לגבי ילד באומנה, תנומק בכתב, תוך פירוט השיקולים שביסודה ותתויק בתיקו האישי של הילד; היו להחלטה השלכות על תכנית הטיפול, יועבר דיווח על ההחלטה בצירוף הנימוקים שביסודה למחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים הורי הילד.

(ב) השר, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע הוראות לעניין שמירת תיקו האישי של הילד, ובכלל זה לעניין תקופת השמירה והפרטים שיישמרו.

פרק ח': אומנת חירום

אומנת חירום

59. (א) בפרק זה, "אומנת חירום" – אומנה לילדים הנתונים בשעת משבר ונדרש להם סידור מגורים חלופי מיידי, בהתראה קצרה ולתקופה קצובה, בשל חשש לשלומם.

(ב) ברישיון האומנה של אומנים באומנת חירום יצוין כי אושרו לשמש אומנים באומנת חירום.

השמה באומנת חירום

60. הוצא ילד מבית הוריו או ממסגרת אחרת שבה שהה, ונקבע על ידי מי שהוסמך כדין לקבוע את מקום הימצאו כי יושם באומנת חירום עד לקבלת החלטת גורם מוסמך בדבר מקום ההשמה המתאים לו והכנת תכנית טיפול עבורו, יבקר מנחה אומנה את הילד בתוך 24 שעות ממועד השמתו באומנת החירום.

הסכם אומנת חירום

61. (א) אומן באומנת חירום יחתום מראש על הסכם בהתאם להוראות סעיף 47, המתייחס באופן כללי לכל ילד שעתיד להיות מושם אצלו ; בעת השמת ילד באומנת חירום, יוודא עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), לפי העניין, כי השמת הילד באומנת החירום עומדת בתנאי רישיון האומנה וההסכם.

(ב) המפקח הארצי על האומנה רשאי לאשר השמת ילד באומנת חירום, גם אם מספר הילדים שיהיו באומנה אצל האומן לאחר ההשמה יעלה על חמישה.

תקופת שהייה באומנת חירום

62. תקופת שהייתו של ילד באומנת חירום לא תעלה על שלושה חודשים ; המפקח הארצי על האומנה, בהתייעצות עם עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), לפי העניין, רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להאריך תקופה זו לתקופה שלא תעלה על שלושה חודשים נוספים.

סייגים לתחולה על אומנת חירום

63. (א) על אומנת חירום לא יחולו הוראות סעיף 44.

(ב) על אומנת חירום לא יחולו הוראות סעיף 43(א) ו-(ג) עד (ה), אלא אם כן החליט הגורם המוסמך אחרת.

פרק ט': הוראות שונות

אומנה בדיעבד

64. (א) לא יחזיק אדם ילד בביתו אם אינו הורהו לתקופה העולה על שלושה חודשים, ואם מלאו לילד 14 שנים – לתקופה העולה על שישה חודשים, ולעניין ילד עם מוגבלות – לתקופה העולה על 14 ימים, אלא אם כן התקבלה החלטת הגורם המוסמך על השמת הילד אצלו, או אם סבר עובד סוציאלי כאמור בסעיף קטן (ד) כי לא נדרש להביא את העניין בפני הגורם המוסמך.

(ב) המחזיק בביתו ילד והוא אינו הורהו, יודיע על כך לעובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או לעובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), לפי העניין, בתוך תקופה כלהלן מהמועד שבו הגיע הילד לביתו:

(1) לעניין ילד שטרם מלאו לו 6 שנים – בתוך חודש;

(2) לעניין ילד שמלאו לו 6 שנים וטרם מלאו לו 14 שנים – בתוך חודשיים;

(3) לעניין ילד שמלאו לו 14 שנים – בתוך שלושה חודשים;

(4) לעניין ילד עם מוגבלות – בתוך שבעה ימים.

(ג) הובא לידיעת עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים) כי ילד שוהה בבית אדם שאינו הורהו כאמור בסעיף קטן (א), יבדוק, בהקדם האפשרי בנסיבות העניין, את המידע שהגיע לידיו, את טיבו ואופיו של המקום שבו מתגורר הילד והאם שהייתו של הילד בבית אותו אדם היא לטובת הילד.

(ד) מצא עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים) כי נוכח המידע שהובא לידיעתו והבדיקות שערך כאמור בסעיף קטן (ג), המשך שהייתו של הילד בבית אותו אדם היא לטובת הילד, יביא את העניין להחלטת הגורם המוסמך, בהקדם האפשרי בנסיבות העניין; ואולם, סבר העובד הסוציאלי כי בנסיבות העניין אין צורך בהחלטת גורם מוסמך על השמה באומנה לעניין המשך שהייתו של הילד בבית אותו אדם, ומתקיימים שני אלה, רשאי הוא שלא להביא את העניין להחלטת הגורם המוסמך:

(1) מלאו לילד 14 שנים ותקופת שהייתו בבית אותו אדם לא צפויה לעלות על שישה חודשים, או שמלאו לילד 16 שנים ותקופת שהייתו בבית אותו אדם לא צפויה לעלות על שנה;

(2) לא מתקיימות בילד נסיבות המעידות על נזקקות לפי חוק הנוער.

(ה) קבע הגורם המוסמך כי על הילד להיות מושם מחוץ לביתו, וכי טובת הילד היא להמשיך ולשהות בבית האדם שעמו התגורר כאמור בסעיף קטן (א), יגיש אותו אדם בקשה לקבלת רישיון אומנה על פי חוק זה; לא יינתן רישיון אומנה לאדם כאמור שלא מסר הודעה לפי סעיף קטן (ב), אלא אם כן שוכנע הממונה על רישוי האומנה כי טובת הילד להמשיך ולשהות בבית אותו אדם.

(ו) ניתן למי שהגיש בקשה לפי סעיף קטן (ה) רישיון אומנה לפי סעיפים 24 או 25, תהיה השמה זו בבחינת אומנה לכל דבר ועניין, ויחולו עליה כל ההוראות לפי חוק זה החלות על אומנה.

סודיות

65. אדם שהגיע אליו מידע לפי חוק זה על ילד באומנה במסגרת תפקידו, חובה עליו לשומרו בסוד והוא אינו רשאי לגלותו אלא לשם מילוי תפקידו ובהתאם להוראות כל דין.

עונשין

66. (א) מי שבידו רישיון אומנה ולא הודיע לממונה על רישוי אומנה על שינוי בתנאים המנויים בסעיף 24(א)(5), (6), (8) או (9), בניגוד להוראות סעיף 27(א), דינו – מאסר שישה חודשים.

(ב) אומן שמוסר ילד בניגוד להוראות סעיף 42(ג), דינו – מאסר שנתיים.

(ג) המפריע לילד להגיש תלונה, מונע ממנו להגיש תלונה או גורם לו לבטל תלונה שהוגשה, בניגוד להוראות סעיף 56(ו), דינו – מאסר שנה.

(ד) המגלה מידע בניגוד להוראות סעיף 65, דינו – מאסר שלוש שנים.

ערר

67. על החלטות לפי חוק זה לעניין מתן רישיון אומנה, חידושו, ביטולו, התלייתו או סיוגו, וכן לעניין הגבלת סמכויותיו של אומן בהסכם, ניתן לערור לפני ועדת ערר.

ביצוע ותקנות

68. השר ממונה על ביצועו של חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

תיקון פקודת מס הכנסה

[מס' 218]

69. בפקודת מס הכנסה[16] –

(1) בסעיף 9, אחרי פסקה (5) יבוא:

"(5א) תשלומים המשולמים לאומן לפי סעיף 46(א) לחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016, והחזר הוצאות לפי סעיף 46(ד) או (ז) לחוק האמור;";

(2) סעיף 66ב – בטל.

[16] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשע"ו, עמ' 340.

70. תיקון חוק עבודת נשים [מס' 53]

בחוק עבודת נשים, התשי"ד–1954[17], בסעיף 9ו(א), בהגדרה "הורה במשפחת אומנה", במקום "במשפחה שאושרה בידי מי ששר הרווחה והשירותים החברתיים הסמיכו לכך לשמש כמשפחת אומנה" יבוא "במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016";

71. תיקון חוק ההתיישנות [מס' 6]

בחוק ההתיישנות, התשי"ח–1958[18], בסעיף 18א(ב), בהגדרה "אומן", אחרי "במשפחת אומנה" יבוא "כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016, או במשפחת אומנה אחרת", ובמקום "הציבוריים" יבוא "החברתיים";

72. תיקון חוק פיצויי פיטורים [מס' 30]

בחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג–1963[19], בסעיף 7(א)(3), במקום "למטרת אומנה, כהורה, במשפחה שאושרה בידי מי ששר הרווחה והשירותים החברתיים הסמיכו לכך לשמש כמשפחת אומנה" יבוא "כאומן כהגדרתו בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016" ובמקום "מי ששר הרווחה והשירותים החברתיים הסמיכו לכך" יבוא "מנחה האומנה כהגדרתו בחוק האמור".

73. תיקון חוק הפיקוח על מעונות [מס' 5]

בחוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה–1965[20], אחרי סעיף 9ג יבוא:

"סייג לתחולה 9ד. הוראות חוק זה לא יחולו על משפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016."

74. תיקון חוק הסעד (טיפול במפגרים) [מס' 6]

בחוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט–1969[21], בסעיף 1, בהגדרה "סידור חוץ-ביתי" אחרי "במשפחה אומנת" יבוא "לרבות במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016".

75. תיקון חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) [מס' 21]

בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א–1971[22], בסעיף 32, במקום "יוחזק בידי משפחה אומנת שקבע לכך" יבוא "יושם במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016".

76. תיקון חוק העונשין [מס' 121]

בחוק העונשין, התשל"ז–1977[23] –

---

[17] ס"ח התשי"ד, עמ' 154; התשע"ד, עמ' 603.
[18] ס"ח התשי"ח, עמ' 112; התשע"ה, עמ' 217.
[19] ס"ח התשכ"ג, עמ' 136; התשע"ד, עמ' 603.
[20] ס"ח התשכ"ה, עמ' 48; התשע"א, עמ' 77.
[21] ס"ח התשכ"ט, עמ' 132; התשע"א, עמ' 78.
[22] ס"ח התשל"א, עמ' 134; התשע"ו, עמ' 11.
[23] ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשע,ו, עמ' 12.

(1) בסעיף 351(ה), בהגדרה "אומן", בפסקה (1), במקום הסיפה החל במילים "במשפחת אומנה" יבוא "במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016";

(2) בסעיף 365(ב) –

(א) פסקה (3) – תימחק;

(ב) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) מסירת הקטין היתה בהתאם להוראות חוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016.";

(3) בסעיף 368א, בהגדרה "אומן", בפסקה (1), במקום הסיפה החל במילים "במשפחת אומנה" יבוא "במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016".

תיקון חוק אימוץ ילדים [מס' 9]

77. בחוק אימוץ ילדים, התשמ"א–1981[24], בסעיף 36א(א), אחרי "באימוץ בין-ארצי" יבוא "או מהחלטת הממונה על רישוי אומנה לפי חוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016, לעניין מתן רישיון אומנה, חידושו, ביטולו, התלייתו או סיוגו, או לעניין הגבלת סמכויותיו של אומן בהסכם".

תיקון חוק הבטחת הכנסה [מס' 45]

78. בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א–1980[25], בתוספת הראשונה, בפרט (1) –

(1) אחרי פרט משנה (ב) יבוא:

"(ב1) הגמלה לילד יתום או נטוש כאמור בפסקת משנה (א) הנמצא בהחזקת קרוב משפחתו תשולם לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים מהמועד שבו הוגשה התביעה, בכפוף למתן אישור מהמחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית שבה מתגורר הילד, אלא אם כן אישר הגורם שהוסמך לכך במשרד הרווחה והשירותים החברתיים את המשך התשלום מעבר לתקופה האמורה; לעניין זה, "קרוב משפחה" – אח, אחות, סב, סבתא, דוד או דודה;".

(2) בפרט משנה (ג), בהגדרה "ילד נטוש", בסופה יבוא "ולמעט ילד במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016".

---

[24] ס"ח התשמ"א, עמ' 293; התשע"א, עמ' 110.
[25] ס"ח התשמ"א, עמ' 30; התשע"ו, עמ' 252.

תיקון חוק הגנת הצרכן
[מס' 43]

79. בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א–1981[26], בסעיף 13ה(א), בהגדרה "מעון", הסיפה החלה במילה "למעט" – תימחק.

תיקון חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים
[מס' 17]

80. בחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א–1981[27], בתוספת הראשונה, בסופה יבוא:

"(מח) הממונה על רישוי אומנה כהגדרתו בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016 – לעניין קביעת כשירות של אומנים כהגדרתם בחוק האמור."

תיקון חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב)
[מס' 14]

81. בחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג–1992[28], בסעיף 12(ה), במקום "תובא" יבוא "יובאו", במקום "ולא יראו בה" יבוא "או תשלומים לאומן לפי חוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016, ולא יראו בהם".

תיקון חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד)
[מס' 13]

82. בחוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג–1993[29], בסעיף 1ג, במקום הסיפה החל במילה "משפחה" יבוא "משפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016".

תיקון חוק הביטוח הלאומי
[מס' 170]

83. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995[30] –

(1) בסעיף 57ב(א), בהגדרה "מבוטחת שהיא הורה במשפחת אומנה", במקום הסיפה החל במילה "במשפחה" יבוא "במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016";

(2) בסעיף 222ב(ב)(1), במקום "משפחה אומנת" יבוא "משפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016".

---

[26] ס"ח התשמ"א, עמ' 248 ; התשע"ה, עמ' 66.
[27] ס"ח התשמ"א, עמ' 322 ; התשע"ב ,עמ' 604.
[28] ס"ח התשנ"ג, עמ' 10 ; התשע"ד, עמ' 414.
[29] ס"ח התשנ"ג, עמ' 134 ; התשע"ד, עמ' 604.
[30] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210 ; התשע"ו, עמ' 577.

תיקון חוק זכויות הסטודנט [מס' 5]

84. בחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז–2007[31], בסעיף 19ב(ה), בהגדרה "הורה במשפחת אומנה", במקום הסיפה החל במילה "במשפחה" יבוא "במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016".

תיקון חוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק [מס' 2]

85. בחוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, התשע"א–2011[32], בסעיף 2, בהגדרה "מקום ציבורי", בפסקה (3), המילים "למעט משפחה אומנת שאושרה בידי מי ששר הרווחה והשירותים החברתיים הסמיכו לכך" – יימחקו.

שמירת דינים

86. (א) אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע בהוראות חוק הנוער ובסמכויות עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), לרבות לעניין טיפול נפשי בקטין, או בהוראות חוק הסעד (טיפול במפגרים) ובסמכויות עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים).

(ב) אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מאחריות ההורים, מחובותיהם, מזכויותיהם ומסמכויותיהם כלפי ילדם לפי הוראות כל דין, ובכלל זה מחובות ההורים לתשלום מזונות לילדיהם הקטינים, לפי הוראות חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) התשי"ט–1959[33], או מחובות השתתפות אחרות החלות על האחראי על קטין.

שמירת זכויות

87. (א) אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מזכויותיו לפי כל דין של ילד שחוק זה חל עליו.

(ב) אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מהסדרים החלים לעניין אומנה לבגירים.

תחולה לעניין יתום משני הוריו שנפטרו כתוצאה מפגיעת איבה

88. הוראות חוק זה לא יחולו על אומנה של יתום משני הוריו, שנפטרו כתוצאה מפגיעת איבה כהגדרתה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל–1970[34]; ואולם, על אומנה כאמור שהחלה מיום התחילה ואילך יחולו הוראות פרקים א', ב' ו-ז', וסעיפים 36, 39, 40, 41, 43(ב), 44, 45, 48, 49 ו-65, ודיווח לגורם המוסמך לפי הוראות אלה יימסר גם לאגף השיקום במוסד לביטוח לאומי.

אי-תחולה

89. הוראות חוק זה לא יחולו על השמת ילד עם הורהו במסגרת משפחתית למטרת הקניית כישורי הורות או הערכתם.

---

[31] ס"ח התשס"ז, עמ' 320 ; התשע"א, עמ' 1117.
[32] ס"ח התשע"א, עמ' 694 ; התשע"א, עמ' 750.
[33] ס"ח התשי"ט, עמ' 72.
[34] ס"ח התש"ל, עמ' 126.

תחילה ותקנות ראשונות

90. (א) תחילתו של חוק זה תשעה חודשים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).

(ב) תקנות ראשונות לפי סעיפים 46(ב), 49(ה), 56(ט) ו-58(ב) יובאו לאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת עד ליום התחילה.

דיווח לכנסת

91. בתום שישה חודשים מיום פרסומו של חוק זה, ימסור המשרד לוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת דיווח על ההיערכות ליישומו.

הוראות מעבר

92. (א) הממונה על רישוי אומנה, בהתייעצות עם המפקח הארצי על האומנה, רשאי, לבקשת קרוב משפחה שהחזיק ילד בביתו ולא הוכר כמשפחה אומנת ערב פרסומו של חוק זה, לתת לקרוב המשפחה כאמור רישיון אומנה לתקופה שלא תעלה על 18 חודשים מיום התחילה (בסעיף זה – תקופת המעבר), גם אם לא עמד בכל התנאים המנויים בחוק זה, ובלבד שהבקשה הוגשה בתוך שישה חודשים מיום התחילה, ולא מתקיים במבקש התנאי שבסעיף 24(ב); תמה תקופת המעבר, יהיה רשאי הממונה על רישוי אומנה להאריך, בדרך האמורה, רישיון לקרוב משפחה כאמור רק לגבי ילד שמלאו לו 14 שנים ושהה בבית קרוב המשפחה כאמור במשך 30 חודשים לפחות, אם מצא כי הדבר נדרש לטובת הילד ומחמת נסיבות הקשורות בילד.

(ב) מי שאושר בידי מי שהשר הסמיכו לכך לשמש משפחה אומנת והיה עמו ילד באומנה ערב פרסומו של חוק זה, יראו אותו כאילו קיבל רישיון אומנה לעניין אותו ילד גם אם לא עמד בכל התנאים המנויים בחוק זה, לתקופה של שלוש שנים מיום התחילה, ובלבד שלא מתקיים בו התנאי שבסעיף 24(ב); רישיון אומנה לאדם כאמור לעניין ילדים אחרים יינתן בהתאם להוראות חוק זה.

(ג) מי שאושר בידי מי שהשר הסמיכו לכך לשמש משפחה אומנת, מיום פרסומו של חוק זה ועד ערב יום התחילה יראו אותו כאילו ניתן לו רישיון אומנה לפי חוק זה, והוראות סעיף 30 יחולו לעניין רישיון כאמור בתקופה האמורה.

(ד) מי שהגיש בקשה לשמש משפחה אומנת ערב יום התחילה, יראו אותו כאילו הגיש בקשה לרישיון אומנה לפי חוק זה.

תוספת ראשונה

(סעיף 43)

1. מתן הסכמה לבדיקה רפואית ולטיפול רפואי, לרבות נטילת תרופות, ביצוע בדיקות דם וקבלת חיסונים הניתנים לכלל ילדי ישראל, ולמעט טיפול רפואי המנוי בתוספת לחוק זכויות החולה;

2. מתן הסכמה לאבחון התפתחותי ולטיפול מקובל בליקויים, ובכלל זה בליקוי התפתחותי, בליקויי למידה, שמיעה או דיבור או במוגבלות פיזית או חושית אחרת;

3. מתן הסכמה לבדיקות פסיכולוגיות ופסיכיאטריות ולטיפול פסיכולוגי, בהתאם לתכנית הטיפול ולפי הנחיית מנחה האומנה שמונה לילד , בכפוף להוראות חוק הנוער וחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א–1991[35];

4. הפניה לוועדת השמה לפי חוק חינוך מיוחד, התשמ"ח–1988[36], בהתאם לתכנית הטיפול, ולפי הנחיית מנחה האומנה שמונה לילד;

5. בחירת בית הספר, גן הילדים, מעון יום, מעון יום שיקומי או מסגרת חינוכית אחרת, שבהם ילמד הילד, אולם בחירת בית הספר או גן הילדים תהיה כפופה, ככל האפשר, לבחירת הורה הילד בהתחשב באורח חייו ודרכו החינוכית, בסוג מוסדות החינוך כלהלן: ממלכתי, ממלכתי-דתי, מוכר שאינו רשמי, מוסד במעמד פטור או מוסד חינוך תרבותי-ייחודי; לא בחר הורה הילד בסוג מוסד חינוך, תיעשה הבחירה בידי האומן באישור מנחה האומנה שמונה לילד, בהתחשב באורח החיים ובדרך החינוכית שבהם גדל הילד עד השמתו;

6. בחירת חוגים שבהם ישתתף הילד בעת שהייתו בבית הספר או בשעות הפנאי שלו, לרבות השתתפות בפעילות תנועת נוער;

7. אישור להשתתפות בטיולים, במחנות ובפעילויות בארץ, וכן בכפוף לפרט 11 – בחוץ לארץ;

8. תספורת לילד;

9. רישום בקופת חולים;

10. לימוד נהיגה ומתן הסכמה לקבלת רישיון נהיגה;

11. הוצאת דרכון וחידושו ויציאת הילד מישראל לתקופה שאינה עולה על שבועיים, באישור מנחה האומנה שמונה לילד.

תוספת שנייה

(סעיף 43)

---

[35] ס"ח התשנ"א, עמ' 58.
[36] ס"ח התשמ"ח, עמ' 114.

1. שינוי שם לפי סעיפים 13 ו-14 לחוק השמות, התשט"ז–1956[37];

2. ברית מילה;

3. בחירת סוג מוסד החינוך: ממלכתי, ממלכתי-דתי, מוכר שאינו רשמי, מוסד במעמד פטור או מוסד חינוך תרבותי-ייחודי;

4. מתן הסכמה לטיפול רפואי המנוי בתוספת לחוק זכויות החולה;

5. מתן הסכמה לטיפול פסיכיאטרי או לאשפוז פסיכיאטרי, ובכלל זה לטיפול באמצעות תרופות פסיכיאטריות;

6. יציאת הילד מהארץ לתקופה העולה על שבועיים, באישור מנחה האומנה שמונה לילד.

בנימין נתניהו
ראש הממשלה

חיים כץ
שר הרווחה והשירותים החברתיים

ראובן ריבלין
נשיא המדינה

יולי יואל אדלשטיין
יושב ראש הכנסת

[37] ס"ח התשט"ז, עמ' 94.